

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΡΗΓΑ ΠΑΛΑΜΗΔΗ 4, ΤΗΛ. 30.297 ||| ΙΔΡΥΤΗΣ: Κ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ ||| ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝΤΩΝ. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ ||| ΣΑΒΒΑΤΟ 22 ΙΟΥΝΙΟΥ 1940

ΜΟΝΟΛΟΓΟΙ ΚΙ' ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΑ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ

ΤΟΥ ΝΑΠΟΛΕΟΝΤΑ ΛΑΠΑΘΙΩΤΗ

ΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΝΘΗΣ

Φίλος καλός — φιλόσοφος περιπατητικός — με τον όποιον συζητώ συχνά κάποιες βραδιές, έτυχε να μου υποστηρίξει, ότι το π ρ ω θ ό ρ η τ ο στοιχείο, — δηλαδή, ή ακατέργαστη κι' ατόματη έκδήλωση του ύποσυνειδήτου — σ' ένα συγκροτημένο έργο Τέχνης, είναι το μόνο σοβαρά ύπολογισιμό. Μετά συζήτηση πολλή και λεπτολόγο — που το περισσότερο, θαρῶ, κατηναλώθη στο νῦ καθορίσουμε την έννοια, με την όποιαν εἰπαίρνε, καθέννας μας, τή λέξη (κι' ο όρισμός μας εἶν' αὐτός, περίπου: Ένα έργο, με πρωθόρημητα στοιχεία, εἶν' ένα έργο που ή ούστασή του, ή σύνθεσή του κι' ή έκτέλεσή του, μάς πείθουν, ότι, μεταξύ τής έντυπώσεως και τής φυσικής έκφράσεώς της, δέ μεσολάβησε, ούτε παρενετέθη, καμμιά συνειδητή κατεργασία), κι' άφοῦ δώσαμε τον όοισμόν αυτό, συμφώνησα άπόλυτα μαζί του, στο ότι το πρωθόρημητο στοιχείο είναι, πραγματικά, το μόνο γνήσιο κι' ένδιαφέρον, σ' ένα έργο Τέχνης. Με τή διαφορά, όμως, αὐτή: "Ότι το πρωθόρημητο στοιχείο δέ μπορεί να μάς τό δώσει ο καθέννας, — όπως υποστήριζεν ο συνομιλητής μου — αλλά μ ὂ ν ο ς ὁ μ ε γ α λ ο ς κ α λ λ ι τ ῆ γ ν η ς. Αὐτός, μονάχα είναι ήκανός, — κι' αὐτό τον διακρίνει άπ' τούς άλλους — παρ' ὅλη τή λεπτά μεσοκαβούσα σ υ ν ε ἰ δ ῆ τ ῆ σ υ ν θ ε τ ῆ κ ἢ κ α τ ε ρ γ α σ ῖ α, παρ' ὅλη τήν ύπάρχουσαν, αὐτή, και παρεμπόπτουσα, μεταξύ του ύποσυνειδήτου και τής φυσικής έκφράσεώς του, ἀ ρ χ ῖ τ ο ν ἰ κ ῆ σ κ η γ ο θ ε α ῖ α (ή άπια, κατά το συζητητή μου, νοθεύει το πρωθόρημητο του έργου), ν ἄ κ α τ ο ρ θ ῶ σ ε ἰ ν ἄ δ ἰ α τ η ρ ῆ σ ε ἰ τ ὅ σ ο, ἀ κ ρ ῖ β ῶ ς, ὀ σ ο χ ρ ε ἰ ἄ ζ ε τ α ἰ (ίσως, μάλιστα, και κάποτε άκούσια), όρισμένες του φωνές ύποσυνειδήτες, που του δίνουν τό θεμελιώδη τόνο τής προσωπικής δημιουργίας. Και, ίσως μάλιστα, σκοπός του καλλιτέχνη, νά είναι, ακριβῶς, αὐτός και μόνος: Μιά και άπεσπίαση, όποσδήποτε, άπό τήν άρχική του ήκανότητα νά μεταφέρει τό ύποσυνειδήτό του, ως τή συγκεκριμένη έκφρασή του, άμεσα και αὐτόσσιο, χωρίς έπιτηδεύσεις, — άποκτήσας σ' αὐτό τό μεταξύ, τή συνθετική συνείδησή του — νά κατορθώσει ν' άπολυτρωθεί, έν μέρει, κι' ὅσο είναι δυνατόν, άπ' αὐτή τήν κεκτημένη του συνείδηση, — ή μάλλον νά κρατήσει, άπ' αὐτή, ότι του είναι, ίσα-ίσα, άπαραίτητο, ώστε νά μπορέσει νά έκφράσει πῶς πιστά τό ύποσυνειδήτό του. Κι' αὐτό, επίσης, άσφαλῶς άποτελεῖ τή χαρακτηριστική διαφορά τής καλῶς έννοουμένης Τέχνης, άπό τήν «έλαφρή φιλολογία»: ὅτι εκείνη προσπαθεῖ, με κάθε τρόπο, — με τήν άποκτημένη της συνείδηση — νά έπιτύχει τήν άπελευθέρωση τής, και τήν είσοδό της στο πρωθόρημητο, — ένῶ ή άλλη, δίχως νά τό σκέπτεται, — ή μάλλον δίχως νά τής εχει γεννηθεῖ ή έπιτακτική αὐτή ανάγκη, — εξακολουθεῖ νά παραπαίει μέσ' στα στενά συνειδήτα της πλαίσια, με τήν ιδέα πῶς, αὐτό που κάνει, είναι και τό μόνο που τής πρέπει. Μόνος ο μεγάλος καλλιτέχνης αντιλαμβάνεται ὅ ὅ π ρ ῆ π ε ἰ ν ἄ σ τ ρ α φ ε ἰ, και παρ' ὅλες τ ἰ ς ἑ π ἰ μ ο ν ε ς π α γ ἰ δ ε ς, που του στήνει, και του παρεβάλλει, και του προβάλλει ή συνείδησή του, προσπαθεῖ, τήν ὥρα που εργάζεται, ν' άποσείσει τον τυραννικό ζυγό της, — και νά κρατήσει άπ' αὐτήν, ότι χρειάζεται, ώστε τό έργο ν' άποκτήσει άριότητα, — αλλά, κυρίως, τον πηγαίο χαρακτήρα, τ ὀ β α θ ῦ τ ε ρ ο ν ε ἰ λ ἰ κ ρ ἰ ν ῆ π α λ μ ὀ, π ο ῦ δ ἔ ν τ ο ῦ δ ἰ ν ε ἰ π α ρ ἄ τ ὀ ὑ π ο σ υ ν ε ἰ δ ῆ τ ο.

νω — για τὰ φ α ἰ ν ὀ μ ε ν α τ ῆ ς γ ῦ ρ ω μου ζωής: "Αν πρόκειται γι' αὐτά τὰ «γύρω», μόνο, — τὰ μάτια μου μου δύνουν περισσότερο. "Απ' αὐτήν, γυρεύω κάτι άλλο: Νά μου άποκαλύψει, άν μπορεί, τ ἠ ν ἑ σ ὼ τ ε ρ ἰ κ ῆ ν ὑ π ὀ σ τ α σ ῆ ὡ ο υ, — που είναι κ' ή ύπόσταση ὄλων τῶν άλλων ὄντων — για τήν ὅποια δέ μπορῶ νά έγω καμμιά πραγματική πληροφορία, — νά μου άποκαλύψει ἑ ν α μ ἑ ρ ο ς τ ο ῦ μ ο υ σ τ ἰ κ ο ῦ τ ο ῦ ἰ δ ἰ ο ῦ ἑ α ὑ τ ο ῦ μ ο υ, —

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 5)

Ποῖο είναι τό πρώτο καθήκον του άληθινού ανθρώπου; Τό οὐσιώδες γιά τον άληθινό άνθρωπο, είναι νά είναι ἑ τ ο ἰ μ ο ς κι' ἑ λ ε ὗ ε ρ ο ς σ ἑ ὀ π ο ἰ α δ ῆ τ ο τ ε σ τ ἰ γ μ ῆ, γιά ὅ,τιδήποτε! Δέν πρέπει νά τον πλανήσει ή λογική δικαιολογία, ότι δήθεν έχει μια πνευματική άποστολή ξεχωριστή που γιά χάρη της πρέπει ν' άποφύγει όρισμένες δοκιμασίες κι' όρισμένα καθήκοντα που τον έμποδίζουν στην πραγματεποίησή της. Γιατί ή άποστολή του άληθινού ανθρώπου είναι πάντοτε ή

ἴδια: Νά μὴν άποφύγει, ακριβῶς, καμμιά δοκιμασία και κανένα καθήκον! Και τούτο γιατί τό έργο του άληθινού ανθρώπου είναι βαθειά ήθικό. Και πῶς θά μπορούσε, τότε, νάργεται σέ αντίφαση με τὰ καθήκοντά του; Σ' ένάντια περίπτωση πλανιέται και δέν πρόκειται γιά πνευματικό έργο, μά γιά ήκανοποίηση του έγωισμοῦ του. Οὔτε ένα έργο που ξεκινάει άπό μίαν έγωιστικήν άρχή μπορεί νά χρησιμεύει γιά τήν πνευματική πρόοδο του και κατά δεύτερο λόγο, δέν μπορεί νά χρησιμεύει και γιά τήν πνευματική πρόοδο τῶν άλλων. Γιατί στή βάση τής πνευματικότητας βρίσκεται ο νόμος τής θεσίας.

Μέσα στην καταιγίδα...

ΑΠΟ ΤΙΣ ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ ΣΤΗ ΛΙΕΓΗ

ΤΟΥ ΒΕΛΓΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ ΜΑΡΣΕΛ ΤΙΡΥ

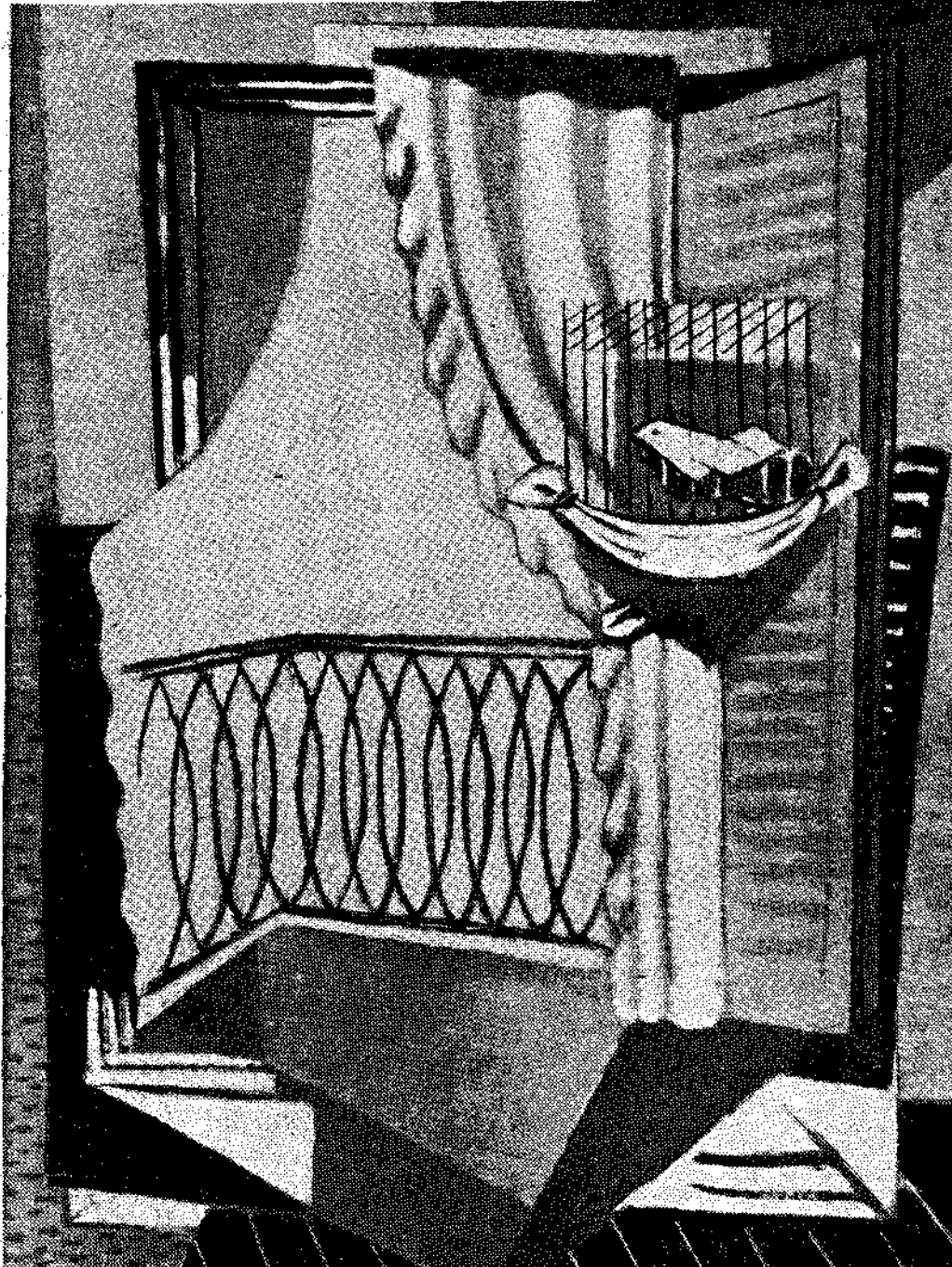
Σάββατο, στις ένδεκα του Μάη, λιγάκι μετά τις δύο τ' άπόγευμα. Φυσικά, πρέπει νά βρισκομαι στις Βρυξέλλες, βουλεβάρτο Ρεζάν, κοντά στο παλιό παλάτι του πρίγκηπα τής Οράγγης, γιατί είναι ή μέρα και ή ὥρα τής μνησιας συνεδρίασης τής 'Ακαδημίας... Πραγματικά βρισκομαι σ' αὐτό τό βουλεβάρτο, με τή διαφορά ότι δέν πάω στην 'Ακαδημία. "Ερχομαι άπό τή Λιέγη, άφοῦ άκκλούθησα ένα παράξενο δρομολόγιο — και ξαναγυρίζω ὅσο μπορῶ πῶ γρήγορα.

"Αφῶς τή Λιέγη τήν Παρασκευή τό βρά-

δυ' μία Λιέγη άνοστατωμένη άπ' τό ρόγχο τῶν άεροπλάνων που γέμισε τον οὐρανό άπ' τήν αύγή. "Όλος ο κόσμος βρίσκεται στους δρόμους, με τή μύτη ψηλά, παρὰ τις συμβουλές του ραδιοφωνικού σταθμοῦ, γιά νά παρακολουθήσουν καλύτερα τις άερομαχίες, γιά νά δουν νά σκάζουν στον πρῶνόν οὐρανό τὰ πρώτα βλήματα τής 'Αντιαεροπορικής.

Γιά νά μεταφέρω μέχρι τή γαλλική μεθόριο ένα μέρος τής οικογενείας μου διά-

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 5)

IBAN NENIΦ: «Σύνθεση». (Άπό τήν έκθεση Βουλγαρικής Τέχνης, στη Στήγη Γραμμάτων και Τεχνῶν).

Εργο πνευματικό δημιουργούμε δταν πραγματοποιούμε έσωτερικές κατκτησεις άληθειῶν κι' όχι κάνοντας λογικά συστήματα άφηρημένων ιδεῶν. Γιά τούτο τό πνευματικό έργο γίνεται σ' ὀποιαδήποτε περιοχή τής ανθρώπινης δράσης. Και τό έργο ενός φιλόσοφου ή ενός ποιητή, παύει νά είναι έργο πνευματικό ὅσο δέ σημειώνει μίαν έσωτερική κατκτηση και μίαν έσωτερική ήθική πραγματοποίηση ιδεῶν.

Τὰ συστήματα τῶν άφηρημένων ιδεῶν, αὐτά ὀδήγησαν πάντα τούς ανθρώπους στις τρουμερές καταστροφές που βλέπουμε και στις ήμέρες μας. Αὐτά τὰ συστήματα ιδεῶν, είναι οἱ κ α κ ο ἰ δ α ἰ μ ο ν ε ς τ ῆ ς ἀ ν θ ρ ὄ π ο τ ῆ τ α ς.

"Ο Χριστός δέ διδάξε κανένα σύστημα ιδεῶν και κανόνων. Οὔτε ο Σωκράτης. Και οἱ δύο μάς έδωσαν κανόνά τον έαυτό τους. "Ο ένας άνεβαίνοντας στο σταυρό, "Ο άλλος πίνοντας τό κώνειο. Ποιοι άλλος έκαναν ὅσα αὐτοί γιά τον πνευματικόν άνθρωπο; "Ας μή μάς πλανούν οἱ δήθεν ιδεολόγοι. Δέν υπάρχουν άπό μόνά τους συστήματα και κανόνες σωτηρίας γιά τούς ανθρώπους. Τό σοφό ένστιχτο του λαοῦ που δέν έμπιστεύτηκε ποτέ σέ ιδέες και συστήματα, αλλά σέ πρόσωπα, ξερεῖ πόσο άσταθές είναι τό ήθικό περιεχόμενο τῶν συστημάτων και τῶν ιδεῶν και πῶς μεταβάλλεται κάθε φορά ή αξία τους άνάλογα με τή φορέα τους. "Υπάρχει ένας ήθικός νόμος, που βρίσκεται μέσα μας, στο κέντρο του είναι μας, που άποτελεῖ τή μύχια φύση μας και τήν οὐσία τής ζωής αὐτής. Και τόσο έργο πνευματικό δημιουργούμε, ὅσο κατορθώνουμε νά τον πραγματοποιήσουμε κάθε φορά μέσα μας. Τότε και μόνο κάιουμε και γιά τούς άλλους έργο χρήσιμο.

"Η λογική είναι χρησιμη μόνο γιά τις πρακτικές μας ανάγκες. "Από κει και πέρα είναι έμπόδιο και κίνδυνος. Τό Θεό θά τον βρούμε μέσα μας, χωρίς αὐτήν. Θά μάς τον έπιβεβαιώσει ή έσωτερική «ήθική έπιταγή».

"Όλα τὰ συστήματα που δημιουργήσαν ως τὰ τώρα οἱ άνθρωποι, απέτυχαν, γιατί ξεκίνησαν άπ' τή λογική. Κι' ὅσο θά ξεκινάμε άπό μιά λογική ν ά ρ χ ῆ, ὅ γι ἀ π ὅ μ ἴ α ἢ θ ἰ κ ἢ ν ά ρ χ ῆ, ὅ γι ἀ π ὅ μ ἴ α π ν ε υ μ α τ ἰ κ ῆ ν ά ρ χ ῆ, άκόμη και γιά μιά τελευταία κοινωνική δικαιοσύνη, τόσο θά καταλήγουμε στο αντίθετο. "Εν ὀνόματι τής λογικής αὐτῆς δικαιοσύνης διαπραχθηκαν οἱ μεγαλύτεροι παραλογισμοί και οἱ φοβερότερες άδικίες!

"Ας προσέξουμε! "Ο μεγαλύτερος κίνδυνος γιά τον άληθινό άνθρωπο, είναι νά γίνει ὄργανο μιάς ά φ η ρ ῆ μ ἑ ν η ς ἰ δ ε α ς. Πόσους καταβράγχισε ως τώρα τό στόμα του ψυχροῦ τέρατος! Και τότε είναι προτιμότερο ν' άποτύχει κανείς ως πολιτικός, ως φιλόσοφος, ως ποιητής ή ὅ,τι άλλο, και νά σωθεῖ ως πνευματικό ὄν, ως ήθική φύση.

Συνήθως, οἱ άνθρωποι συγχίζουν τήν πνευματικότητα με τή διάνοηση που μπορεί νά είναι τό αντίθετο τής πνευματικότητας. "Αγκαλιάζει τήν έπιφά-

Δέν περιμένω, άσφαλῶς, άπό τήν Τέχνη, νά με πληροφορήσει γιά τὰ γύ-

ΑΛΛΗΛΟΥΣ ΧΑΣΕΙΝ

ΚΟΝΤΡΑΠΟΥΝΤΟ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 4)

«Μα αυτό είναι απάγωγο», διαμαρτυρήθηκε κείνη.
«Ο Γάλτερ γελούσε. «Όχι άκομμά, αλλά θα γίνει όπου και νάναι», απεικρίθηκε.

«Είπα, πραγματικά, σε λίγο, στη μούνη, προσοτόλιστη κάμαρά της... Η Λούση έρεβιζε, εξαγριωνόταν από ηθονισμό...»
«Είπα γοητευτικός», κάτι σα ράθηκε πιά, έφτυνε απ' το πρόσωπό του, κι απόμεινε ο Γάλτερ σαν ακάλυπτος στην τρεμουλιαστή, εδάλλη γδύμνια της ερωτικής του λατρείας.

«Μ' αυτό δεν είναι απάντηση. Μ' άγαπάς, ναι ή όχι;»
«Η Λούση άνασχημάτισε τους ώμους της κι έκανε μίαν άνασχημάση τη γκριμάτσα. «Άγαπητή; άπενόητος. Σε άά νάναι μεγάλας λόγος ή άγάπη, δεν σου φαίνεται;»

«Μα τί μου έσπασες; Το σόμα της λυγρούς άπαρταρά το μένος στα χείλια του, μεταξένο, έρεσσο, με κείνη την κυτταρίδα μέσο στα χλευαστικά της μάτια. «Τί μ ο υ δ ω σ ε ς ;»

«Τότε γιατί μου δόθηκες;» έπίμεινε ο Γάλτερ.
«Ναζαίρες τί άλλόκοτος μοιάζεις με το σκυβούλο σου πρόσωπο και με τα μαλλιά σου πεμμένα μεσ' στα μάτια σου!», γέλασε. «Σά δυσοκόλιος μοντρούσκουλος είσαι...»

«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»
«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»
«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»

«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»
«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»
«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»

«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»
«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»
«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»

«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»
«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»
«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»

CHANTEPERLE

Ο συγγραφέας στο Θεό

Τι διορατικό μου πού είναι γνωστό, Άνακαταίτηκε στα πρώτα ψαλλόμενα τών χειλιών μου. Κ' ύστερα, χιλιόδες φορές, τ' άκούσα ν' άντιχει γύρω μου σαν ένας κεραυνός, το «Είσ' ν' άστραφτολήμι άνάν έν' άστρο».

«Εδώ, ά Θεέ, σε ζαναθρήκα. Σ' άποκάλυπα όχι πιά άν ένα μεγάλο έν όμοιο μ' έμάς, όχι πιά σαν ένα μεγάλο όσόντ πούχει μορφή κ' άσθήσεις, αλλά σαν μία πηγή, την κεφαλαία Άρχη της Ζωής.»

«Προτιμώ να είμαι άνθρωπος.»
«Νά ζεις συγχρονισμένα, θα πει να ζεις γοργά», συνέχισε η Λούση. «Δέ μπορείς να κοιθαλάς όλόκληρο βαγόνι ίσονικά και ρομαντισμούς στη ράχη σου τη σημερινή.»

«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»
«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»
«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»

«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»
«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»
«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»

«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»
«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»
«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»

«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»
«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»
«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»

«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»
«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»
«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»

«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»
«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»
«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»

ΜΟΝΟΛΟΓΟΙ ΚΙ' ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΑ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 1)

«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»
«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»
«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 1)

«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»
«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»
«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 1)

«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»
«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»
«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 1)

«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»
«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»
«Απαιτώ άπάντηση, άπάντηση, άπάντηση...»

ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ Α.Ε.
ΕΝΗΜΕΡΩΤΗΡΙΟ ΒΙΒΛΙΟΠΛΑΣΙΩΝ - ΒΙΒΛΙΟΓΡ. Γ.Μ. ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ
ΒΑΛΣΑΜΗ-ΛΑΜΠΑΔΑΡΙΔΗ : Προκωνησιακά 'Ιστορικά, βον, σελ. 220 100.-
ΤΡ. ΕΗΡΟΥ: 'Η Βυτία, και οι πενήντα τρεις 'Ήρωες κ.α. 15.-
ΝΙΚ. ΑΙΓΙΝΗΤΟΥ: Το φουτουριστικό θέατρο, βον, σελ. 25 45.-
Κ. ΘΡΑΚΙΩΤΗ: 'Αλμυράς, δράμα, βον, σελ. 99 15.-
ΤΖΙΑΚΟΖΑΪ: 'ΙΛΛΙΚΑ Α', κ.α. 25.-
ΕΜΜ. ΡΟΥΓΑΟΥ: 'Τά 'Εργα, τόμ. Β' - Σατυρικά - Πολιτικά, βον, σελ. 322 10.-
ΑΝ. ΣΦΑΚΙΑΝΙΚΗ: Τα εδάφια φυτά ως τροφαί και φάρμακα, βον, σελ. 292 80.-
ΓΕΟΡΓΙΑΟΥ ΒΟΡΕΑ: Τεσσαρακονταετηρίς, τόμ. Ι, ΙΙ, βον, σελ. 870 500.-
Κ. ΚΙΤΣΙΚΗ: Άλ Τάσεις της συγχρόνου 'Αρχιτεκτονικής, βον, σελ. 30 50.-
ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ: κείμ. μετάφρ. σημειώσεις Γ. Καρβελά, βον, σελ. 100 40.-
ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ: 'Ηλέκτρα, κείμ., μετάφρ., Β. Δημαρά, βον, σελ. 113 40.-
Σ. Ι. ΔΟΥΣΜΑΝΗ: Τό 'Ημερολόγιον του κυβερνήτου του «Γ. ΑΒΕΡΩΦ» κατά τους πολέμους 1912-1914, βον, σελ. 426 6250.-
ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ: τεύχος Β' - 1940, βον, σελ. 85 25.-
ΕΝΗΛΙΦΕΡΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ.
ΒΑΛΣΑΜΗ-ΛΑΜΠΑΔΑΡΙΔΗ: Προκωνησιακά 'Ιστορικά, Μελέτη ιστορική τών έν τή Προκωνησία τών Προκωνησιακών ποταμίων, μετά πρόλογόν του 'Ακαδημαϊκού ΜΑΝ. ΙΩ. ΓΕΛΕΩΝ, 'Ιστορία ήθη και έθιμα τών κατοίκων άπό τών άρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον. 'Απαρατίτηθι θέλιών διά πάντα άποχολούμενον μέ τήν 'Ιστορίαν και Λαογραφίαν.

Χρονικό της Μοδώνης

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΟΥ ΙΜΠΡΑΗΜ (1)

ΤΟΥ κ. ΤΑΚΗ ΔΕΜΩΔΟΥ

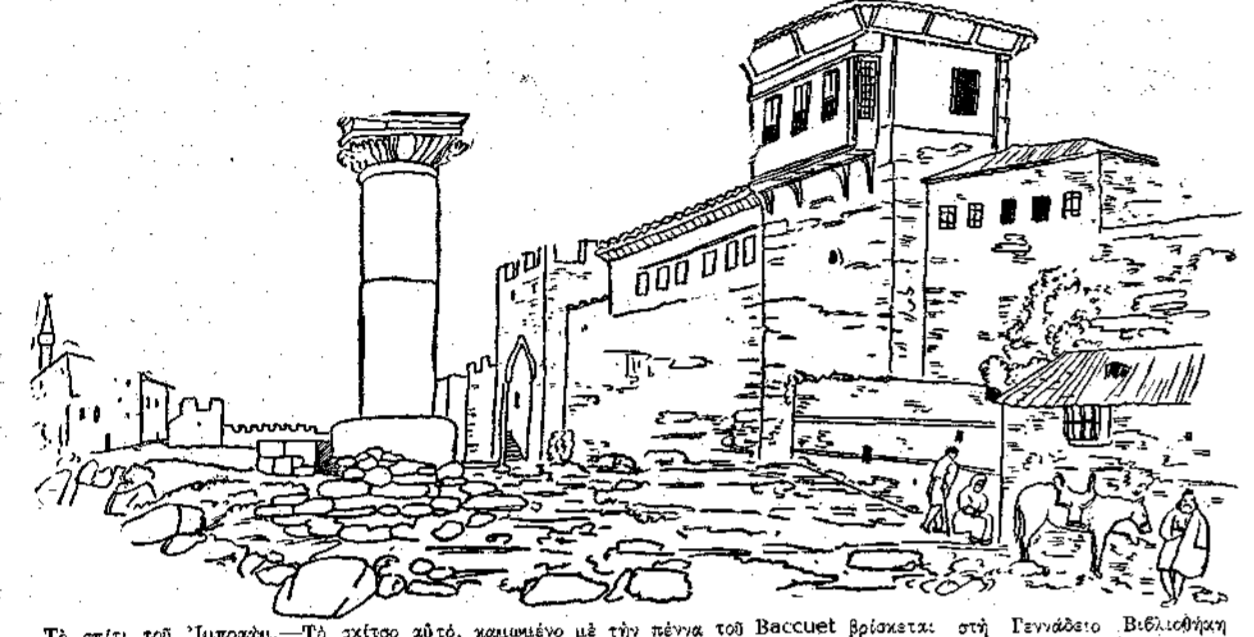
Ο Ίμπραημ πασάς ξεμπαρκάρει στη Μοδώνη στις 12 Φλεβάρη του 1825. Βρήκε το κάστρο της γερό, τείχη ψηλά, εφόδια πολλά, τροφές και βαρέα κανόνια.

Τούτη η πολιτεία είχε ιδεί βόδες πολλές στα Βενετσιάνικα χρόνια, κι οι Τούρκοι άφρονετα την εικόνα κάμποσιν καιρῶ πρωτεύουσα του Μωριά.

Μέ τη σειρά γίνεται τώρα πάλι στρατιωτικὴ τὴν ἠλοκάρισαν ἔτοιμοι να τὴς ἐπιτεθούν, ἔταν ἡ γενναία Γάλλος συνταγματάρχης ἡ γενναία Τούρκα ἡρωίδα ἡρωίδα προστάτη τὴν ὥραία γυναίκα τὸν παπουτσή.

Τὸ εἰδύλλιο ἄρχισε ἔτσι καὶ μετὸ σαλπάρισμα τὸ στόλο ἡ σίντι Μαρία βρέθηκε μέσα στὸ πλοιο, ἀκαλοῦντας τὸν καινούργιο τῆς φίλο στὴν Αἴγυπτο.

Μόλις τόμαθε ὁ ἀντρος τῆς αἶμα τῆς ἀνοιχτῆς. Τὰ βροδούλουτα κρῖνα στοὺς κήπους με τὴν αὐγὴ, τὴ χρουσιγὴν ἀνοιχσανε να σὲ δεχτοῦνε. Πνὴθ ὀροσση ἀναρριπίζει τὴν ἀποσφατῆρα καὶ γέρινον καὶ δέονται στὴν προσιμὴ σου. Τὴ μοσκολαία τὸς τυλιχτικῆς κ. ἔρχεσαι.

Τὸ σκῆτο τοῦ Ίμπραημ. Τὸ σκῆτο αὐτὸ, κομωμένο με τὴν πῆνα τοῦ Βασιεῦ βρισκται στὴ Γενναία Βιβλιοθήκη καὶ ἔχει μεταφερθεῖ ἀπὸ τὸν κ. Περῆμο Ιερζήτη.

τὸ κονάκι τοῦ Ίμπραημ. Τὸ τὸ πρῆξῃς ἡ ἀμοιρη πολιτεία ἀπ' τὸς τελευταίους τούτους μαρούρος καταχτήτες, δὲν βρέθηκε κανεὶς να μὴς τ' ἀνιστορήσει.

Τρία χρόνια βῶσταζε ἡ μῆστινα τῆς Ἀραπίας ἴσασε νάρθουν οἱ Φράγγιοι ἐλευθερωτῆς να τὸς μαρκάροινε πῶσι γιὰ τὴν Αἴγυπτο.

Ἡ Μοδώνη παραδόθηκε ἀπὸ στρατὸν Μακρῶν τὸν Ὀκτώβρη τοῦ 1828. Οἱ Γάλλοι βρῖσκιν στὸ σκῆτο τοῦ Ίμπραημ μέσα στὸ κάστρο κ' ἰδοῦσαν τὸς κατοίκους κ' αὐτὸς μέσα σὲ τοῦτο τὸ κατῆ.

Ἐτίς Ἀνανήμους τοῦ ἰο Μανγεῖτ ἰδο περιγράφει μ' ὄλες τίς λεπτομερείς: Τὸ ἀνάκτορο τοῦ Ίμπραημ πασῶ φαίνεται σὰ μὴ δὲ ὄλεκηρη πολιτεία μετὰ τείχη τῆς καὶ τῆς πόλεως τῆς μέσα στὴν ἴδια τὴν πολιτεία τῆς Μοδώνης. Εἶναι χτεμένο σὲ τετράγωνο οὐχέδιο μ' ἰσόπελα χωρίζε τὸ χτερίο σχηματίζοντας δύο αὐλῆς: Στὸ ἰσόπελο ὀ σταυλοῖ, ἀπάνω τὰ διαμερισματα τοῦ μαρούρου πρίγκηπα καὶ τῆς ἀκολουθίας του. Ἐνας ἀπέραντος διόδωρος βρῶζει σ' ὄλα τὰ δωμάτια.

Κοντὰ στὴ μαύρη ἀκολουθία τοῦ ἰο Ίμπραημ πασῶς ἔχο καὶ πολλοὺς ἀσπρούς ἀξωματικούς, γιὰ τρούς, μηχανικούς καὶ τεχνίτες. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς ποῦς γενοδωκτικῆς τῆς Δύσης, ὁ Γάλλος συνταγματάρχης Σέυ, ἀφοῦ τ' ἀπαρνήθηκε ὄλας πίστι, πατρίδα κ' ἔθνος, γίνεκε διάσημος κοντὰ στὸν Ίμπραημ. Ἀποχόησε τὴν ἔθνια καὶ τὴ φιλία του κ' ἔγινε τὸ δεξί του χερί. Τούτος ὁ ἀποστάτης, ποῦ εἶναι γνωστός στὴν ἱστορία μετὸ τούρκικο ὄνομα Σολιμάν βῆς ἔκλεψε τὴ γυναίκα ἔνος Μοδωνίου ποσάγερη, χριστιανή, τὴ σίντι Μαρία, τὴν πῆρε μαζί του στὴν Αἴγυπτο καὶ τὴν ἔκαμε γυναίκα του.

Ἡ Αἰμὲ Βινάτινης τὸ βιβλίο του γιὰ τὸν Σολιμάν μᾶς διηγῆται τὴ ρομαντικὴ αὐτὴ ἱστορία: Σ' ἕνα δρόμο τῆς Μοδώνης ἦταν ἕνα πολὺ κομῶ μαγαζάκι — ὄχι ἔνος ἀπλοῦ παπουτσή, γιὰ τὴ ὀλεξη αὐτὴ στὴν Εὐρώπη ἔχει μὴ σημασία κατ'ὄληρη γιὰ τὸ ἐπάγγελμα ποιωτῶν. Ἐδὸ ποῦ τὰ παπουτσία εἶναι χρυσοκέντητα, τὸ ἐπάγγελμα εἶναι ἀριστοκρατικὸ ὄπως τοῦ κοσμηματοπώλη, τοῦ ἐμπόρου μεταξωτῶν ἀρωμάτων, ἡ μονηλιῶν ποῦ ἔρχονται ἀπὸ τὸ Μισοῖ.

Ἡ ἔμπορος ἦταν παντρεμένης τὴ σίντι Μαρία, μὴ νέα κοπέλλα ἐξαρετικῆς ὀμορφιάς. Μὴ μῆρα, μέσα σὲ μὴν ὄλας γωγία ἀπ' αὐτῆς ποῦ ἦταν συνηθισμένο φαίνωμενο τῆς Μοδώνης τὸν καιρὸ τοῦ Ίμπραημ. Ἄλθωνοι

ἰμπάρκαρε καὶ κείνος ἀπὸ πῶσι ἀπὸ τὸ στόλο. Στὴν Ἀλεξάνδρα καὶ στὸ Κάιρο τρέχει σὲ δικαστῆς καὶ κόνσολος καὶ πᾶρε πῶσι τὴν γυναίκα του. Μὴ ἡ Μαρία πῆλανε στὸ δικαστήριο ποῦς εἶναι καὶ θέλει νὰ μείνει Μουσουλμᾶνᾶ ποῦς δὲν θέλει νὰ γυρίσει πῶσι στὸν πρῶτο τῆς ἀντρα, ἀλλὰ θέλει νὰ ἔσκει μετὸ δεύτερο.

Σύμφωνα μετὸ μωσουλμανικὸ νόμο ἡ σίντι Μαρία ἦταν μέσα στὸ δικίο τῆς. Ὁ δυστυχισμένος Ρωμιὸς γυρίζε πῶσι στὴν πατρίδα του καὶ καταρτεῖται τὴν ἰδέα ποῦ ἔχε νὰ παντρευτῆ μὴ γυναίκα τόσο ὀμορφῆ. Ὅσοτερ ἀπὸ λίγα χρόνια μαθεύτηκε κ' ὁ θάνατος τῆς.

Καὶ λίγη γεωλογία: Ἡ σίντι Μαρία γέννησε μετὸν Σολιμάν μὴ κῆρη, ποῦ παντρεύτηκε τὸν Σερῆ ποσῶ. Ἡ κῆρη πᾶλι τοῦ Σερῆ πῆρε τὸ Σαμῆρη πα-

Α. ΒΑΣΙΛΕΥΡΙΑΔΗ: Τὸ ποῦ. (Βλέπε σχετικὸ σκῆτωμα στὴ σελίδα 3)

σὴ σφογῆς γυρίζε στὴ φωλιά του, σὲ τὸ κονάκι τῆς Μοδώνης, γιὰ νὰ ἐτοιμάσει ὄλας κανούργους. Δυὸ τρούς Γάλλοι τοῦε καὶ κάμποσοι ἰταλοὶ μαζί εἶχαν τὴν ἐμπεισία τῆς ποῦ ὀργανώσαν μὴ πρωτότυπη δικαστικῶσι. Μέσα στὸ παλάτι, σὲ μὴ μεγᾶλη σῶλα, σκαρώσανε ἕνα θέατρο. Τὴν περιγραφή τῆς χρωστούμε στὸ Γάλλο περιγητὴ Boy de Saint-Vincent. Ἀπάνω στὸ μεγᾶλο ριντὸ τῆς σκῆνης φᾶνταζε μὴ μεγᾶλη ἡμισφαιρία ποῦ τὴ σφοδρῶνε με δῶδες μὴ Νίκη ζωγραφισμένη φριχτῶ. Ἄλλα μουτζουρωμένα παντῆ προσκοσῶσαν νὰ παραστήσουν τίς σκηνογραφίας τοῦ παρῶντος αὐτοῦ θεάτρο. Τὸ

(1) Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ βιβλίο «Μοδώνη» τοῦ κ. Τάκη Δεμῶδου, ποῦ ἐκδόθηκε στὸ Λίνο.

Ποίηση

ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ - ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ

Τὸ τραγούδι τῆς στοργῆς

Χαρισμένο στὰ δυὸ μου παιδιὰ καὶ στὰ παιδιὰ ὄλου τοῦ κόσμου.

Ἐρχεσαι! Τ' ἀπαλὸ συννεφάκι σὲ φέρνει πῆρ' ἀπ' τὴν ἀκρὴ τοῦ ὄριοντα. Μὲς ἀπ' τὴν πᾶλλευκὴ γᾶσα του νὰ ξεχωρίσω προσπάθω τὴ μορφή σου.

Χλιάρη, μυρωμένε σὲ φέρνει ἡ σῶρα τῆς ἀνοιχτῆς. Τὰ βροδούλουτα κρῖνα στοὺς κήπους με τὴν αὐγὴ, τὴ χρουσιγὴν ἀνοιχσανε να σὲ δεχτοῦνε. Πνὴθ ὀροσση ἀναρριπίζει τὴν ἀποσφατῆρα καὶ γέρινον καὶ δέονται στὴν προσιμὴ σου. Τὴ μοσκολαία τὸς τυλιχτικῆς κ. ἔρχεσαι.

Κι' ἐγὼ λυσικομῶ λευκοφῶρα σηκόματα καὶ στέκω μπροστὰ στὸν ὄριοντα. Λευκῆς γίνω φτερούγες μες στὸν πόντο τὰ χερίμα μου. Κι' ἔτσι σὲ ἀπλώνω σὲ σέναςε νὰ σ' ἀγγίξω, νὰ σὲ νοιώσω σιμὰ μὴ!

Τ' ἀβῶνι φτερούγιες στὴν ἀργυρὴ τῆ νύχτα κ' ἦθε καὶ φώλιασε στὴν καρδιά μου.

Ἡ τρελλὰ χαρτερίζει τὸ δικὸ σου ἐρχομὸ!

Κι' ἀγνάντια μου στέθηκες μὴς στὰ κλῶνια τοῦ ἐδῶκαυτοῦ καὶ ποίλεις κρυφτοῦλι. Φωντίζεσαι τὰ φύλλα του σὸ σκεπάζουν τὸ πρόσωπο καὶ σὲ λίγο, χεράκι μου, ἀράδωναι καὶ φωντίζεσαι κ' ὄλο γλῶσσα χερόρῖσα τὴ ἀγγελοὶ καχογῆλο σου. Καλύτερα φτάσε, ναί, φτάσε γοργὰ κὶλ πᾶψε νὰ ποίλεις μαζί μου κρυφτοῦλι!

Νὰ τα τὰ μάτια σου! Ἐνα κομῶτι ὀρανόσι στὴ φριχτὴ φυλαχτὴ ἔνος δεσμῶτη. Μὴ γλυκεία χαρῶνι σὲ μὴ μαζῆ κ' ἄναστερη νύχτα. Ἰσοκοβολία γωσμοῖνι ὄς καυτὸ, καλοκαιριῶτικο λιθα. Των ζεφύρων φυλιὰ ὄς κορμὶ φλογισμένο ἀρρῶστου. Νὰ τα τὰ μάτια σου!

Στὰ πυκνὰ τῶν θλεφαριδῶν τους κρῶσια ἔνοισγεται ἡ θύρα ποῦ θῶαζε. Ὅ ἕναν κόσμο καινούργιο, λαμπρὸ ὄ ἕναν κόσμο ἐξῶσι. Ἄνοιξέ τὰ κ' ἀνοῖξέ με νὰ μπῶ σὸ μωκλὸ τῆς ἀγνότης σου κῆρη. Ἄνοιξέ τὰ καὶ δὸς μου νὰ πῶ ἀπ' τὸ κροντήρι, τὸ βροσπορὶ τῆς πῆγῆς τους, τῆς ψυχῆς σου τὸ νᾶμα. Ἄνοιξέ τὰ τὰ μάτια σου...

Ἰὸ χερί μου ἀκούμπρῶ σατὴ ῥόβιν ὄσκα σου. Τὸ νοιώθω νὰ σφῶζε τὸ πλοῦσαι τὸ πολῦτιμο αἶμα σου. Μὴς στὸν μορῖον σου τὴν ἀβῶρατὴ κίνηση νοιώθω ποῦ ὀραίνεται ὄ ἰσῶσι τῆς ζωῆς σου. Ἡ ἔ ἕνας παλιὸς μετὸ πλῆμμυρῖον, ὄ παλμός σου. Ἡ ὀρμονία μετὸ τὸ θεοὶ κοντῶλι τῆς σὸ κορμῶκι σου χῶρασε γραμμῆς ὀπερῶσειες. Κι' εἶναι τραγούδι κ' εἶναι ἐκκοῦρῶμα κ' εἶναι σὰν κάλεσμα καὶ σὰν πανηγύρι καὶ σὰν κίνηση. Ποῦ ὄλοδοῦ σὸ μῶαζει; Ποῦ ὄστερη τὴ φτάνει; Ποῦ ὄσῶτι σου τὴ λάμψη; Γιατὴ ἀνοῖξέταλλα ἀγγιζοῦνε τὸ θελοῦδο τῆς σῶρκας σου; Τ' ἀγγελοῦδια ἀγρυπνοῦσαν μὴ νύχτα δουλοῦσαντες καὶ τὴν ἀσῶβλα σὲ τῶλῆζαν μετὸ πῆλοιο ἀβῆρῖου. Καὶ σὲ κῆρη μὴ ἀκούμπρῶ σατὴ ῥόβιν ὄσκα σου.

Ἐσθῶαίνεις. Τὴν τροχίω προσπάθω νὰ συλλᾶθε τῆς κίνησῆς σου. Ποῦ πᾶς;

Σκυμμένη στὴν κόνια σου σὲ κωτῶζ, λουλοῦδι μου. Στὰ κλεισμένα σου θλεφαρῶ πλανοῦνται χρουσῶναιρα λυκὰ, λευκορῶνδρα. Στὰ μισοᾶνῖα χειλῆ σου γελῶνε χαροῦμενοι καὶ πῶδον φτερούγιζοντας ὄι πεταλοῦδες τῶν πῶδων σου. Ἐγὼ ἀπ' τὸ σκῆτωμα βερῖομῶ μῶαζ' ὀπόχηση εἰς τὴ ζωῆς τὸν ἀπῶροτο ἀγρῶ. Καὶ στὸ γαλῆνιο σου μέτωπο δέξομαι φῶς παιχνιδῖουσε κῆνὸ δὲ πρὸβῶλλον μεβαῖοιο σῶν λογιῶν σου: τὴ λαμπρὴ δημιουργία

Καὶ πῶτε τριχλίζεσ' ὄ σφόρη καὶ πῶτε πῆδῶς καὶ πετᾶς νὰ νῶγις φτερά ἀπῶν ἀπὸ φραγῶν καὶ δεσμὰ καὶ ἐμακρῶνῖς... Ἀχτίδα στὸ φῶτα, παλμός σουτὸς παλμός, τραγούδι σ' ἄρμονιῶμένο τραγούδι τοῦ κόσμου

Ἐσθῶαίνεις. Τὴν τροχίω προσπάθω νὰ συλλᾶθε τῆς κίνησῆς σου. Ποῦ πᾶς;

Σκυμμένη στὴν κόνια σου σὲ κωτῶζ, λουλοῦδι μου. Στὰ κλεισμένα σου θλεφαρῶ πλανοῦνται χρουσῶναιρα λυκὰ, λευκορῶνδρα. Στὰ μισοᾶνῖα χειλῆ σου γελῶνε χαροῦμενοι καὶ πῶδον φτερούγιζοντας ὄι πεταλοῦδες τῶν πῶδων σου. Ἐγὼ ἀπ' τὸ σκῆτωμα βερῖομῶ μῶαζ' ὀπόχηση εἰς τὴ ζωῆς τὸν ἀπῶροτο ἀγρῶ. Καὶ στὸ γαλῆνιο σου μέτωπο δέξομαι φῶς παιχνιδῖουσε κῆνὸ δὲ πρὸβῶλλον μεβαῖοιο σῶν λογιῶν σου: τὴ λαμπρὴ δημιουργία

Καὶ πῶτε τριχλίζεσ' ὄ σφόρη καὶ πῶτε πῆδῶς καὶ πετᾶς νὰ νῶγις φτερά ἀπῶν ἀπὸ φραγῶν καὶ δεσμὰ καὶ ἐμακρῶνῖς... Ἀχτίδα στὸ φῶτα, παλμός σουτὸς παλμός, τραγούδι σ' ἄρμονιῶμένο τραγούδι τοῦ κόσμου

Ἐσθῶαίνεις. Τὴν τροχίω προσπάθω νὰ συλλᾶθε τῆς κίνησῆς σου. Ποῦ πᾶς;

Σκυμμένη στὴν κόνια σου σὲ κωτῶζ, λουλοῦδι μου. Στὰ κλεισμένα σου θλεφαρῶ πλανοῦνται χρουσῶναιρα λυκὰ, λευκορῶνδρα. Στὰ μισοᾶνῖα χειλῆ σου γελῶνε χαροῦμενοι καὶ πῶδον φτερούγιζοντας ὄι πεταλοῦδες τῶν πῶδων σου. Ἐγὼ ἀπ' τὸ σκῆτωμα βερῖομῶ μῶαζ' ὀπόχηση εἰς τὴ ζωῆς τὸν ἀπῶροτο ἀγρῶ. Καὶ στὸ γαλῆνιο σου μέτωπο δέξομαι φῶς παιχνιδῖουσε κῆνὸ δὲ πρὸβῶλλον μεβαῖοιο σῶν λογιῶν σου: τὴ λαμπρὴ δημιουργία

Καὶ πῶτε τριχλίζεσ' ὄ σφόρη καὶ πῶτε πῆδῶς καὶ πετᾶς νὰ νῶγις φτερά ἀπῶν ἀπὸ φραγῶν καὶ δεσμὰ καὶ ἐμακρῶνῖς... Ἀχτίδα στὸ φῶτα, παλμός σουτὸς παλμός, τραγούδι σ' ἄρμονιῶμένο τραγούδι τοῦ κόσμου

Ἐσθῶαίνεις. Τὴν τροχίω προσπάθω νὰ συλλᾶθε τῆς κίνησῆς σου. Ποῦ πᾶς;

τὸ βιβλίο

«ΕΠΕΤΗΡΙΔΑΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ» - Τὸ βιβλίο τῆς ἑταιρείας, ἐπιμέλεια τῆς Κρητικῆς ἑταιρείας, διηγήματα, 1940.

Κῆθε τόμος τῆς «Ἐπετηρίδας Ἐταιρείας Κρητικῶν Σπουδῶν», ἀποτελεῖ πνευματικὸ γεγονός μεγάλης σημασίας, ποῦ δὲν πρέπει νὰ περνᾶ ἀνεπαρῆκτη. Γιὰ τὴν ἐπιμέλεια τῆς λαμπρῆς αὐτῆς ἔκδοσης στὴν ἀπερῶσση τοῦ ἱστορικοῦ καὶ λογογραφικοῦ πλοῦτος τῆς ἠρωϊκῆς Μεγαλοσύνης, εἶναι, πραγματικῶς, πολὺτιμη. Φυσικῶς, δὲν πρέπει νὰ παρανοῦνται τὰ ἐπιτελοῦμενα κόμματα ἀπὸ τὴν ἱστορικὴν προτοβουλία, αὐτὴν ποῦ κωσῆς προῆγε τὴς τέχνες ἐνδοτικῆς ἐπίστασης τὸν τόμο μας. Μὴ ἡ μεθοδικὴ ἐργασία τῆς «Ἐταιρείας Κρητικῶν Σπουδῶν», ποῦ ἀντικαθερῖεται καθε χρόνο σὺς ἀγκυροδοτοῦσας καὶ καλοτυπωῖουσας τῶσι τῆς «Ἐπετηρίδας» τῆς, ἔχει τὸ πλεονέκτημα εἶ, μὴν ἀποκλειόντας τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλία — ἀφοῦ ἡ συνεργασία τοῦ κοινῶς, ποῦ εἶναι ἐπὶ θέσει νὰ προσηλαῖ τὴν πνευματικὴν τοῦ σιμῶλι ἀπὸ τὸ ἔργο τῆς Ἐταιρείας, γίνετα εὐλογιστῶσι δεκτῆ — συστηματικῶς ἰσῶν ἐνοσῶσι, ποῦ μόνο ἡ ἀπὸ τὸν τόπον ἔγινε δυνατὸ ν' ἀρῶσθῆ καὶ ν' ἀποδοθῆ τὰ καλύτερα δυνατὰ ἀποτελέσματα.

Ἐνα ἀπὸ ἐξῆς ἀριθμῶν τοῦ βιβλίου τῆς «Ἐπετηρίδας Ἐταιρείας Κρητικῶν Σπουδῶν», ποῦ ἐκδόθηκε τελευταίως, μετ' ὀπισθετικῶσι ἐπισημῶσι μεγάλου οὐχῆματος, εἶναι ὄσκατὸ νὰ ὀρατῆ γιὰ τὴν πνευματικὴν ἐπιπέδωσιν τῆς ἐταρείας, ποῦ μόνο ἡ ἀπὸ τὸν τόπον ἔγινε δυνατὸ ν' ἀρῶσθῆ καὶ ν' ἀποδοθῆ τὰ καλύτερα δυνατὰ ἀποτελέσματα.

Ἐνα ἀπὸ ἐξῆς ἀριθμῶν τοῦ βιβλίου τῆς «Ἐπετηρίδας Ἐταιρείας Κρητικῶν Σπουδῶν», ποῦ ἐκδόθηκε τελευταίως, μετ' ὀπισθετικῶσι ἐπισημῶσι μεγάλου οὐχῆματος, εἶναι ὄσκατὸ νὰ ὀρατῆ γιὰ τὴν πνευματικὴν ἐπιπέδωσιν τῆς ἐταρείας, ποῦ μόνο ἡ ἀπὸ τὸν τόπον ἔγινε δυνατὸ ν' ἀρῶσθῆ καὶ ν' ἀποδοθῆ τὰ καλύτερα δυνατὰ ἀποτελέσματα.

Ἐνα ἀπὸ ἐξῆς ἀριθμῶν τοῦ βιβλίου τῆς «Ἐπετηρίδας Ἐταιρείας Κρητικῶν Σπουδῶν», ποῦ ἐκδόθηκε τελευταίως, μετ' ὀπισθετικῶσι ἐπισημῶσι μεγάλου οὐχῆματος, εἶναι ὄσκατὸ νὰ ὀρατῆ γιὰ τὴν πνευματικὴν ἐπιπέδωσιν τῆς ἐταρείας, ποῦ μόνο ἡ ἀπὸ τὸν τόπον ἔγινε δυνατὸ ν' ἀρῶσθῆ καὶ ν' ἀποδοθῆ τὰ καλύτερα δυνατὰ ἀποτελέσματα.

Ἐνα ἀπὸ ἐξῆς ἀριθμῶν τοῦ βιβλίου τῆς «Ἐπετηρίδας Ἐταιρείας Κρητικῶν Σπουδῶν», ποῦ ἐκδόθηκε τελευταίως, μετ' ὀπισθετικῶσι ἐπισημῶσι μεγάλου οὐχῆματος, εἶναι ὄσκατὸ νὰ ὀρατῆ γιὰ τὴν πνευματικὴν ἐπιπέδωσιν τῆς ἐταρείας, ποῦ μόνο ἡ ἀπὸ τὸν τόπον ἔγινε δυνατὸ ν' ἀρῶσθῆ καὶ ν' ἀποδοθῆ τὰ καλύτερα δυνατὰ ἀποτελέσματα.

Ἐνα ἀπὸ ἐξῆς ἀριθμῶν τοῦ βιβλίου τῆς «Ἐπετηρίδας Ἐταιρείας Κρητικῶν Σπουδῶν», ποῦ ἐκδόθηκε τελευταίως, μετ' ὀπισθετικῶσι ἐπισημῶσι μεγάλου οὐχῆματος, εἶναι ὄσκατὸ νὰ ὀρατῆ γιὰ τὴν πνευματικὴν ἐπιπέδωσιν τῆς ἐταρείας, ποῦ μόνο ἡ ἀπὸ τὸν τόπον ἔγινε δυνατὸ ν' ἀρῶσθῆ καὶ ν' ἀποδοθῆ τὰ καλύτερα δυνατὰ ἀποτελέσματα.

Ἐνα ἀπὸ ἐξῆς ἀριθμῶν τοῦ βιβλίου τῆς «Ἐπετηρίδας Ἐταιρείας Κρητικῶν Σπουδῶν», ποῦ ἐκδόθηκε τελευταίως, μετ' ὀπισθετικῶσι ἐπισημῶσι μεγάλου οὐχῆματος, εἶναι ὄσκατὸ νὰ ὀρατῆ γιὰ τὴν πνευματικὴν ἐπιπέδωσιν τῆς ἐταρείας, ποῦ μόνο ἡ ἀπὸ τὸν τόπον ἔγινε δυνατὸ ν' ἀρῶσθῆ καὶ ν' ἀποδοθῆ τὰ καλύτερα δυνατὰ ἀποτελέσματα.

Ἐνα ἀπὸ ἐξῆς ἀριθμῶν τοῦ βιβλίου τῆς «Ἐπετηρίδας Ἐταιρείας Κρητικῶν Σπουδῶν», ποῦ ἐκδόθηκε τελευταίως, μετ' ὀπισθετικῶσι ἐπισημῶσι μεγάλου οὐχῆματος, εἶναι ὄσκατὸ νὰ ὀρατῆ γιὰ τὴν πνευματικὴν ἐπιπέδωσιν τῆς ἐταρείας, ποῦ μόνο ἡ ἀπὸ τὸν τόπον ἔγινε δυνατὸ ν' ἀρῶσθῆ καὶ ν' ἀποδοθῆ τὰ καλύτερα δυνατὰ ἀποτελέσματα.

Ἐνα ἀπὸ ἐξῆς ἀριθμῶν τοῦ βιβλίου τῆς «Ἐπετηρίδας Ἐταιρείας Κρητικῶν Σπουδῶν», ποῦ ἐκδόθηκε τελευταίως, μετ' ὀπισθετικῶσι ἐπισημῶσι μεγάλου οὐχῆματος, εἶναι ὄσκατὸ νὰ ὀρατῆ γιὰ τὴν πνευματικὴν ἐπιπέδωσιν τῆς ἐταρείας, ποῦ μόνο ἡ ἀπὸ τὸν τόπον ἔγινε δυνατὸ ν' ἀρῶσθῆ καὶ ν' ἀποδοθῆ τὰ καλύτερα δυνατὰ ἀποτελέσματα.

Ἐνα ἀπὸ ἐξῆς ἀριθμῶν τοῦ βιβλίου τῆς «Ἐπετηρίδας Ἐταιρείας Κρητικῶν Σπουδῶν», ποῦ ἐκδόθηκε τελευταίως, μετ' ὀπισθετικῶσι ἐπισημῶσι μεγάλου οὐχῆματος, εἶναι ὄσκατὸ νὰ ὀρατῆ γιὰ τὴν πνευματικὴν ἐπιπέδωσιν τῆς ἐταρείας, ποῦ μόνο ἡ ἀπὸ τὸν τόπον ἔγινε δυνατὸ ν' ἀρῶσθῆ καὶ ν' ἀποδοθῆ τὰ καλύτερα δυνατὰ ἀποτελέσματα.

Ἐνα ἀπὸ ἐξῆς ἀριθμῶν τοῦ βιβλίου τῆς «Ἐπετηρίδας Ἐταιρείας Κρητικῶν Σπουδῶν», ποῦ ἐκδόθηκε τελευταίως, μετ' ὀπισθετικῶσι ἐπισημῶσι μεγάλου οὐχῆματος, εἶναι ὄσκατὸ νὰ ὀρατῆ γιὰ τὴν πνευματικὴν ἐπιπέδωσιν τῆς ἐταρείας, ποῦ μόνο ἡ ἀπὸ τὸν τόπον ἔγινε δυνατὸ ν' ἀρῶσθῆ καὶ ν' ἀποδοθῆ τὰ καλύτερα δυνατὰ ἀποτελέσματα.

Ἐνα ἀπὸ ἐξῆς ἀριθμῶν τοῦ βιβλίου τῆς «Ἐπετηρίδας Ἐταιρείας Κρητικῶν Σπουδῶν», ποῦ ἐκδόθηκε τελευταίως, μετ' ὀπισθετικῶσι ἐπισημῶσι μεγάλου οὐχῆματος, εἶναι ὄσκατὸ νὰ ὀρατῆ γιὰ τὴν πνευματικὴν ἐπιπέδωσιν τῆς ἐταρείας, ποῦ μόνο ἡ ἀπὸ τὸν τόπον ἔγινε δυνατὸ ν' ἀρῶσθῆ καὶ ν' ἀποδοθῆ τὰ καλύτερα δυνατὰ ἀποτελέσματα.

Ἐνα ἀπὸ ἐξῆς ἀριθμῶν τοῦ βιβλίου τῆς «Ἐπετηρίδας Ἐταιρείας Κρητικῶν Σπουδῶν», ποῦ ἐκδόθηκε τελευταίως, μετ' ὀπισθετικῶσι ἐπισημῶσι μεγάλου οὐχῆματος, εἶναι ὄσκατὸ νὰ ὀρατῆ γιὰ τὴν πνευματικὴν ἐπιπέδωσιν τῆς ἐταρείας, ποῦ μόνο ἡ ἀπὸ τὸν τόπον ἔγινε δυνατὸ ν' ἀρῶσθῆ καὶ ν' ἀποδοθῆ τὰ καλύτερα δυνατὰ ἀποτελέσματα.

Ἐνα ἀπὸ ἐξῆς ἀριθμῶν τοῦ βιβλίου τῆς «Ἐπετηρίδας Ἐταιρείας Κρητικῶν Σπουδῶν», ποῦ ἐκδόθηκε τελευταίως, μετ' ὀπισθετικῶσι ἐπισημῶσι μεγάλου οὐχῆματος, εἶναι ὄσκατὸ νὰ ὀρατῆ γιὰ τὴν πνευματικὴν ἐπιπέδωσιν τῆς ἐταρείας, ποῦ μόνο ἡ ἀπὸ τὸν τόπον ἔγινε δυνατὸ ν' ἀρῶσθῆ καὶ ν' ἀποδοθῆ τὰ καλύτερα δυνατὰ ἀποτελέσματα.

Ἐνα ἀπὸ ἐξῆς ἀριθμῶν τοῦ βιβλίου τῆς «Ἐπετηρίδας Ἐταιρείας Κρητικῶν Σπουδῶν», ποῦ ἐκδόθηκε τελευταίως, μετ' ὀπισθετικῶσι ἐπισημῶσι μεγάλου οὐχῆματος, εἶναι ὄσκατὸ νὰ ὀρατῆ γιὰ τὴν πνευματικὴν ἐπιπέ

ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΗΓΗΜΑ

ΠΥΡΟΦΑΝΙ

ΤΟΥ κ. ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΑΚΚΑ

Μαζί με αυτή τη μικρή κυκλοφορία λειτουργεί και η άλλη κυκλοφορία μέσα σε όλο το σώμα. Δηλαδή, αυτό το φως τ'αφήνει να κινείται, στέλνει τα φωτιστικά του κινήματα, δηλαδή το εδάφιο φως, σ' όλο το σώμα, κ' όλο το σώμα, ανάλογα με την έλλειψη ή περίσσεια που έχει από φως, με τη χροιά ή χροιά, την όφελει ή ελαττώνει από το φως, κινείται προς αυτό ή το αποφεύγει. Ωστόσο, αυτή η πρώτη γνώση που πήρε για το φως, η απήχηση που ένωσε για αυτό το άνοιγμα, αυτή η μνήμη της τοκίσεως εκχώρησης, την εχθροσύνη που λειτούργησε καλά το όργανο του στο μάτι, και που χόρτασε η πείνα του η γνωστική. Άλλα βρισκόμαστε ακόμα στο πρώτο στάδιο.

έγκραφλο, μόλις δεχθεί το γνωστό δόμο, κάτι παθαίνει, κάνει κάποια κίνηση. Εξέχει κάποιο ύψος, σπαστεί μια ικανότητα που την κλιμαίρει κίονας, δηλαδή τη μεταβάλλει και στους απογόνους του και σ' άλλα κώτταρα και σ' έδον τον οργανισμό. Αυτό το γνωστικό εδάφιο φως είναι πια σαν ένα χημικό δόμο οργανισμού, καλλιεργείται εκεί στην έγκραφλη γνωστική χώρα και στο ειδικό περιβάλλον, όπου καλλιεργούνται τα όπλα ή γνωστικές μορφές. Αυτή η καλλιεργασία μπορεί να ενοικήσει ή να εξαρτάται και να χωθεί ασπ' ας το πρώτο, ανάλογα με την ένταση που προτιμήθηκε το γνωστικό δόμο στο κώτταρο. τ ή δ ο υ α μ η π ο θ ε ν ε τ π θ ω η κ η, όπως λέμε. Άλλα και η επανάληψη, και μάλιστα αυτή, έννοια εξελικτική την καλλιεργεί. Η άσκηση η κινήτικη έπιμνη, φέρνει την έτοιμη πια κινήτικη δύναμη της συνήθειας, που είναι τόση, ώστε καταναλώνει να επέλθει την καλλιέργεια εδίο εδίοις σε βαθμό που αυτό να γίνεται κυρίαρχο και ν' αποκλειστεί όλα τ' άλλα. Κ' επειδή κάθε έρευνικός από τους άπειροσκότους της οσίας φέρνει στον οργανισμό και κάποια γλυκά η κίσηνον πάνο, είναι φυσικό ο οργανισμός — έδω έχει το λείωθρο — να δέχεται με προσηγορία τους έρεθισμούς εκείνους που του φέρνουν γλυκά κ' ευχαρίστηση και

σπό αυτούς πάλι να διαλέγει εκείνο που του δίνουν τον άνατοστο βαθμό ήδονης. Έτσι γίνεται: οι καλές και κακές συνθήκες, όπως λέμε, πρώτα τον έγκραφλο και τη γνωστική περιοχή του. Η άφορμωση του γνωστικού δόμου από τον οργανισμό, η μεταμόρφωση του σε γλυκό, ή σε πόνο και σπασίμα ή καλλιεργεί τον, αυτό είναι το δεύτερο στάδιο της γνωστικής μας λειτουργίας, ή συναισθητική, όπως το είπαμε. Έδω πρέπει, αγαπητέ μου άναγνωστή, που θέλεις με συγκινήτικη δύναμη, να παρακολουθήσεις το ταξίδι των στοχασμών μέσα τ' αυτό το πέλαγος, πρέπει να βλέδεις τα δυνάτια σου για να πιάσει το πνεμα σου η γνωστική σου λειτουργία κ' από άλλες μερίες αυτή τα νοήματα, για να μπορέσεις να καλλιεργήσεις και σ' απλάστερους γνωστικούς κόσμους. Γιατί, βλέπεις, ο οργανισμός μας δέ μπορεί άλλωστε, άφορμωμένος δόκλιχρος, κείνο φως τ' έ να κ' η γνωστική μας λειτουργία, σαν υπερβεί με τα πολλά μαζί, κ' έγω ο ίδιος που στοχάζομαι τώρα και πασκίζω να άραδιάσω τους στοχασμούς μου, με τη γνωστική λειτουργία δουλεύω, που ίσως άνα έρεθίζεται και άφορμωθεί και καλλιεργεί όδονα και ο ύ τ ο ε ι ν α ι ο σ α ι σ ο α που θέλω τώρα να σο παραστήσω.

άπλα γνωστικά μόρια, να τα θέλει στην κυκλοφορία του και να τα στείλει στη γνωστική του χώρα στον έγκραφλο, στο γνωστικό του στομάχι να πούμε, κ' από εκεί στην κυκλοφορία η τις κυκλοφορίες του οργανισμού. Μά άλλα λόγια, το κάθε αισθητήριο όργανο πρέπει να την κομματιάσει την τροφή του σε κομματιασε να χωροσόν στο στόμα του και στο στομάχι του (και να πώς γεννιέται το νόημα του χόρου), και αυτά να τα καταδροχθίσει, έδω όλα μαζί, παρά ένα ένα (και να πώς γεννιέται το νόημα του χόρου). Ές άρα πρώτος από τα αισθητήρια μας όργανα είναι, την Άφή. Η άφή μας δίνει την αίσθηση του αντικείμενου, αν είναι στερεό, ή υγρό, ή άερια, αν είναι θετικό, ή υγρό, αν είναι μαλακό ή σκληρό, ψυχρό, αν είναι κώ κτλ., αυτή την ικανότητα, άς την πομμε αίσθηση π ο ι ο τ ι κ ή. Άλλα δέν είναι άπεριόριστη, παρά κρίνεται από πολλούς φραγμούς: α) από τα γνωστικά μόρια που ζεχνέει το αντικείμενο, σε έδως, ποσότητα, ποιότητα κτλ., β) από τη δεχτικότητα του αισθητήριου όργάνου μας, (τα άκρα των δαχτύλων του χεριού, τα χείλη κτλ., είναι δεχτικότερα από άλλα μέρη του πεποτού μας), γ) από τη φυσική άνοση κτλ. ή από τη φυσική ικανότητα (που κομματιέται άνάμεσα σε οργανωμένους θεσμους βερμότητας, σκληρότητας κτλ.).

Μά είχε πιάσει μια μανία και μια έρευνα ν' άνακατανομή και να ερωτώ για έδω. Κ' ήξερα έδω την ιδιότητα μου στο νησι και φρονιμόνα να ικανοποιούμ την μανία μου και την περιέργεια μου. Έτσι, κάθε πρωί ο Μανωλιός έμιαζε τη θάρα του κ' έρχόταν κ' έβρισκε στη μεγάλη σκάλα του λιμανιού για να με πάρει. Σπλωνόταν κατά η ήσους στην πλώρη της θάρας του κ' έγω καθόμουν στο τιμόνι. Έπειρα μαθήματα πλωτό από το καλό παιδί, που είχα γυρίσει τους λίγους μήνες στο νησί, που είχα πιάσει να παραθερίσω. Καθώς καθόταν έτσι έσπακωμένος στην πλώρη της θάρας του κ' οι τράδες του κρένονταν έδω, μου φώναζε που και που με γέλιο: —Νάχρεια στ'ά γεμάτα. Νά μην άρτοπείς τη θάρα σου και της β'εις το δρόμο. Και κώταζε έανά τη θάλασσα που παιγνίδιζε δίπλα μας, φλώντας τα τέλειρα της θάρας. Πολλές φορές βουτούσε τις ποδάρες του στο νερό κ' έπαιζε μαζί του σαν μικρό παιδάκι. Έγω, πάλι, παραδόνον στις σκέψεις μου, φανταζόμην την αυτό μου καπέτονο, κ' πολικότερα άφραμα, κ' έδω εμπήρικα, ακόνεις και γολέτεις: να έχω σταυρωμένα πάλια παλιά και ν' άρμηνέω στο πρώτο καθίσματα του θόνακι τ' ακαθής να όργανες τη θάλασσα κ' ο άέρας να σφριέσει στα έδρτια και στα πανιά μου... Έποτα όμως δέν συνέβαινε άπ' έδω αυτές. Φαντασίες και μόνο φαντασίες. Το μόνο που ήταν πραγματικό, ήταν πώς θρασκίονα στην έσφοδρωμένη θρασκίονα του Μανωλιού που την είχε άναρτήσει από μικρό, γιατί ο πατέρας του είχε θουλίξει με την φαρβάδα του. Η μανία του, πεθαμική κ' αυτή από χρόνια πολλά, που είχε φέρσει κληρονομιά κάποιο μικροστού, κόντα σ' άκρογιάση.

καθιομένοι σταυροπόδι, δόλωναν τ' έγκιστρια τους με χταπόδι, οσπία ή γάλα. Τά κάρφωνα κατά η, στο έλλάδ του πανερού και μάζεζαν τα ράματα των παραγαδιών, για να μη μπερδεύει τόνα με τ' άλλο. Ο μ' έρες ήταν καταπυρκαυμένοι από τα μελιόνια των χταποδιών κ' όλο κείνο τ' κομμάτι του λιμανιού ήταν κοκκίνο, λόγω των κάρφωνα και ταυλομύς φαρκινωγίων που δουλεύαυ σκληρά για το καρβέλι. Ο Μανωλιός άσ νάταν νευρικός και παρέρενος. Τον ρώτησα γιατί είπ'όταν στο θυθό της. Τό γυμνασμένο, μακι του φαρά έστρωπότε: το χταπόδι κ' ά άλλαίει χίλια χρώματα η θάλασσα, κ' το κοκκίνο έδω πάντα στην κοουκόλα. Έκείνος πού έβρισκεται στα κοουκία σιγοντάει

ΓΙΑ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΤΑΔΙΟ ΤΗΣ ΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗΣ

Οι αίσθησεις μας δουλεύουν, δ' λένα άνοιχτές, και όσο και αν υπορούμε να περιόριζουμε την προσοχή στών μυθικών παλατιών τους κήτους; —Αν σάς χάσω, ματάκια γλυκά, π' άνοιχτά πάντα τον ματιών μου τ' άναβέμμια; —Αν σάς χάσω, ματάκια γλυκά, π' άνοιχτά πάντα της καρδιάς μου η φλόγα; —Σπασμένα τα φτερά της ψυχολογίας μου σφουρημ' η πνοή του κορμού μου. Γιατί ζω με σάς και για σάς, γιατί ζω σ' της καρδιάς σας τους χτύπους.

έρεθισμούς άνα δόκλιχρος, κείνο φως τ' έ να κ' η γνωστική μας λειτουργία, σαν υπερβεί με τα πολλά μαζί, κ' έγω ο ίδιος που στοχάζομαι τώρα και πασκίζω να άραδιάσω τους στοχασμούς μου, με τη γνωστική λειτουργία δουλεύω, που ίσως άνα έρεθίζεται και άφορμωθεί και καλλιεργεί όδονα και ο ύ τ ο ε ι ν α ι ο σ α ι σ ο α που θέλω τώρα να σο παραστήσω.

Τό ίδιο όργανο, η Άφή, μά δίνει την αίσθηση του τόπου με τ' άνομοιοι με τ' άνομοιοι άνα άνα άντικείμενο είναι κόντα μας η κνκρυά μας, αν είναι μεγάλο ή μικρό. Αλλά, άς την πομμε α τ ο π ο ι κ ή χ ο ρ η τ ι κ ή. Κ' αυτή η περιόριση, άνα έδω φραγμός: από τη δεχτικότητα του όργάνου μας, αν υπορούμε να πιάσουμε όδολίχρο το άντικείμενο ή μέρος του, αν υπορούμε κ' σε πόση έγχαση να μετατοπίσουμε το όργανο κώ κτλ.

Τό ίδιο όργανο, η Άφή, μά δίνει την αίσθηση του τόπου με τ' άνομοιοι με τ' άνομοιοι άνα άνα άντικείμενο είναι κόντα μας η κνκρυά μας, αν είναι μεγάλο ή μικρό. Αλλά, άς την πομμε α τ ο π ο ι κ ή χ ο ρ η τ ι κ ή. Κ' αυτή η περιόριση, άνα έδω φραγμός: από τη δεχτικότητα του όργάνου μας, αν υπορούμε να πιάσουμε όδολίχρο το άντικείμενο ή μέρος του, αν υπορούμε κ' σε πόση έγχαση να μετατοπίσουμε το όργανο κώ κτλ.

καθιομένοι σταυροπόδι, δόλωναν τ' έγκιστρια τους με χταπόδι, οσπία ή γάλα. Τά κάρφωνα κατά η, στο έλλάδ του πανερού και μάζεζαν τα ράματα των παραγαδιών, για να μη μπερδεύει τόνα με τ' άλλο. Ο μ' έρες ήταν καταπυρκαυμένοι από τα μελιόνια των χταποδιών κ' όλο κείνο τ' κομμάτι του λιμανιού ήταν κοκκίνο, λόγω των κάρφωνα και ταυλομύς φαρκινωγίων που δουλεύαυ σκληρά για το καρβέλι. Ο Μανωλιός άσ νάταν νευρικός και παρέρενος. Τον ρώτησα γιατί είπ'όταν στο θυθό της. Τό γυμνασμένο, μακι του φαρά έστρωπότε: το χταπόδι κ' ά άλλαίει χίλια χρώματα η θάλασσα, κ' το κοκκίνο έδω πάντα στην κοουκόλα. Έκείνος πού έβρισκεται στα κοουκία σιγοντάει

ΓΙΑ ΤΟ ΤΡΙΤΟ ΣΤΑΔΙΟ ΤΗΣ ΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗΣ

Αν σάς χάσω, ματάκια γλυκά, π' άνοιχτά πάντα τον ματιών μου τ' άναβέμμια; —Αν σάς χάσω, ματάκια γλυκά, π' άνοιχτά πάντα της καρδιάς μου η φλόγα; —Σπασμένα τα φτερά της ψυχολογίας μου σφουρημ' η πνοή του κορμού μου. Γιατί ζω με σάς και για σάς, γιατί ζω σ' της καρδιάς σας τους χτύπους. —Αν σάς χάσω, ματάκια γλυκά, π' άνοιχτά πάντα τον ματιών μου τ' άναβέμμια; —Αν σάς χάσω, ματάκια γλυκά, π' άνοιχτά πάντα της καρδιάς μου η φλόγα; —Σπασμένα τα φτερά της ψυχολογίας μου σφουρημ' η πνοή του κορμού μου. Γιατί ζω με σάς και για σάς, γιατί ζω σ' της καρδιάς σας τους χτύπους.

έρεθισμούς άνα δόκλιχρος, κείνο φως τ' έ να κ' η γνωστική μας λειτουργία, σαν υπερβεί με τα πολλά μαζί, κ' έγω ο ίδιος που στοχάζομαι τώρα και πασκίζω να άραδιάσω τους στοχασμούς μου, με τη γνωστική λειτουργία δουλεύω, που ίσως άνα έρεθίζεται και άφορμωθεί και καλλιεργεί όδονα και ο ύ τ ο ε ι ν α ι ο σ α ι σ ο α που θέλω τώρα να σο παραστήσω.

έρεθισμούς άνα δόκλιχρος, κείνο φως τ' έ να κ' η γνωστική μας λειτουργία, σαν υπερβεί με τα πολλά μαζί, κ' έγω ο ίδιος που στοχάζομαι τώρα και πασκίζω να άραδιάσω τους στοχασμούς μου, με τη γνωστική λειτουργία δουλεύω, που ίσως άνα έρεθίζεται και άφορμωθεί και καλλιεργεί όδονα και ο ύ τ ο ε ι ν α ι ο σ α ι σ ο α που θέλω τώρα να σο παραστήσω.

έρεθισμούς άνα δόκλιχρος, κείνο φως τ' έ να κ' η γνωστική μας λειτουργία, σαν υπερβεί με τα πολλά μαζί, κ' έγω ο ίδιος που στοχάζομαι τώρα και πασκίζω να άραδιάσω τους στοχασμούς μου, με τη γνωστική λειτουργία δουλεύω, που ίσως άνα έρεθίζεται και άφορμωθεί και καλλιεργεί όδονα και ο ύ τ ο ε ι ν α ι ο σ α ι σ ο α που θέλω τώρα να σο παραστήσω.

έρεθισμούς άνα δόκλιχρος, κείνο φως τ' έ να κ' η γνωστική μας λειτουργία, σαν υπερβεί με τα πολλά μαζί, κ' έγω ο ίδιος που στοχάζομαι τώρα και πασκίζω να άραδιάσω τους στοχασμούς μου, με τη γνωστική λειτουργία δουλεύω, που ίσως άνα έρεθίζεται και άφορμωθεί και καλλιεργεί όδονα και ο ύ τ ο ε ι ν α ι ο σ α ι σ ο α που θέλω τώρα να σο παραστήσω.

Αν σάς χάσω, ματάκια γλυκά, π' άνοιχτά πάντα τον ματιών μου τ' άναβέμμια; —Αν σάς χάσω, ματάκια γλυκά, π' άνοιχτά πάντα της καρδιάς μου η φλόγα; —Σπασμένα τα φτερά της ψυχολογίας μου σφουρημ' η πνοή του κορμού μου. Γιατί ζω με σάς και για σάς, γιατί ζω σ' της καρδιάς σας τους χτύπους.

έρεθισμούς άνα δόκλιχρος, κείνο φως τ' έ να κ' η γνωστική μας λειτουργία, σαν υπερβεί με τα πολλά μαζί, κ' έγω ο ίδιος που στοχάζομαι τώρα και πασκίζω να άραδιάσω τους στοχασμούς μου, με τη γνωστική λειτουργία δουλεύω, που ίσως άνα έρεθίζεται και άφορμωθεί και καλλιεργεί όδονα και ο ύ τ ο ε ι ν α ι ο σ α ι σ ο α που θέλω τώρα να σο παραστήσω.

έρεθισμούς άνα δόκλιχρος, κείνο φως τ' έ να κ' η γνωστική μας λειτουργία, σαν υπερβεί με τα πολλά μαζί, κ' έγω ο ίδιος που στοχάζομαι τώρα και πασκίζω να άραδιάσω τους στοχασμούς μου, με τη γνωστική λειτουργία δουλεύω, που ίσως άνα έρεθίζεται και άφορμωθεί και καλλιεργεί όδονα και ο ύ τ ο ε ι ν α ι ο σ α ι σ ο α που θέλω τώρα να σο παραστήσω.

έρεθισμούς άνα δόκλιχρος, κείνο φως τ' έ να κ' η γνωστική μας λειτουργία, σαν υπερβεί με τα πολλά μαζί, κ' έγω ο ίδιος που στοχάζομαι τώρα και πασκίζω να άραδιάσω τους στοχασμούς μου, με τη γνωστική λειτουργία δουλεύω, που ίσως άνα έρεθίζεται και άφορμωθεί και καλλιεργεί όδονα και ο ύ τ ο ε ι ν α ι ο σ α ι σ ο α που θέλω τώρα να σο παραστήσω.

έρεθισμούς άνα δόκλιχρος, κείνο φως τ' έ να κ' η γνωστική μας λειτουργία, σαν υπερβεί με τα πολλά μαζί, κ' έγω ο ίδιος που στοχάζομαι τώρα και πασκίζω να άραδιάσω τους στοχασμούς μου, με τη γνωστική λειτουργία δουλεύω, που ίσως άνα έρεθίζεται και άφορμωθεί και καλλιεργεί όδονα και ο ύ τ ο ε ι ν α ι ο σ α ι σ ο α που θέλω τώρα να σο παραστήσω.

έρεθισμούς άνα δόκλιχρος, κείνο φως τ' έ να κ' η γνωστική μας λειτουργία, σαν υπερβεί με τα πολλά μαζί, κ' έγω ο ίδιος που στοχάζομαι τώρα και πασκίζω να άραδιάσω τους στοχασμούς μου, με τη γνωστική λειτουργία δουλεύω, που ίσως άνα έρεθίζεται και άφορμωθεί και καλλιεργεί όδονα και ο ύ τ ο ε ι ν α ι ο σ α ι σ ο α που θέλω τώρα να σο παραστήσω.

Αν σάς χάσω, ματάκια γλυκά, π' άνοιχτά πάντα τον ματιών μου τ' άναβέμμια; —Αν σάς χάσω, ματάκια γλυκά, π' άνοιχτά πάντα της καρδιάς μου η φλόγα; —Σπασμένα τα φτερά της ψυχολογίας μου σφουρημ' η πνοή του κορμού μου. Γιατί ζω με σάς και για σάς, γιατί ζω σ' της καρδιάς σας τους χτύπους.

έρεθισμούς άνα δόκλιχρος, κείνο φως τ' έ να κ' η γνωστική μας λειτουργία, σαν υπερβεί με τα πολλά μαζί, κ' έγω ο ίδιος που στοχάζομαι τώρα και πασκίζω να άραδιάσω τους στοχασμούς μου, με τη γνωστική λειτουργία δουλεύω, που ίσως άνα έρεθίζεται και άφορμωθεί και καλλιεργεί όδονα και ο ύ τ ο ε ι ν α ι ο σ α ι σ ο α που θέλω τώρα να σο παραστήσω.

έρεθισμούς άνα δόκλιχρος, κείνο φως τ' έ να κ' η γνωστική μας λειτουργία, σαν υπερβεί με τα πολλά μαζί, κ' έγω ο ίδιος που στοχάζομαι τώρα και πασκίζω να άραδιάσω τους στοχασμούς μου, με τη γνωστική λειτουργία δουλεύω, που ίσως άνα έρεθίζεται και άφορμωθεί και καλλιεργεί όδονα και ο ύ τ ο ε ι ν α ι ο σ α ι σ ο α που θέλω τώρα να σο παραστήσω.

έρεθισμούς άνα δόκλιχρος, κείνο φως τ' έ να κ' η γνωστική μας λειτουργία, σαν υπερβεί με τα πολλά μαζί, κ' έγω ο ίδιος που στοχάζομαι τώρα και πασκίζω να άραδιάσω τους στοχασμούς μου, με τη γνωστική λειτουργία δουλεύω, που ίσως άνα έρεθίζεται και άφορμωθεί και καλλιεργεί όδονα και ο ύ τ ο ε ι ν α ι ο σ α ι σ ο α που θέλω τώρα να σο παραστήσω.

έρεθισμούς άνα δόκλιχρος, κείνο φως τ' έ να κ' η γνωστική μας λειτουργία, σαν υπερβεί με τα πολλά μαζί, κ' έγω ο ίδιος που στοχάζομαι τώρα και πασκίζω να άραδιάσω τους στοχασμούς μου, με τη γνωστική λειτουργία δουλεύω, που ίσως άνα έρεθίζεται και άφορμωθεί και καλλιεργεί όδονα και ο ύ τ ο ε ι ν α ι ο σ α ι σ ο α που θέλω τώρα να σο παραστήσω.

έρεθισμούς άνα δόκλιχρος, κείνο φως τ' έ να κ' η γνωστική μας λειτουργία, σαν υπερβεί με τα πολλά μαζί, κ' έγω ο ίδιος που στοχάζομαι τώρα και πασκίζω να άραδιάσω τους στοχασμούς μου, με τη γνωστική λειτουργία δουλεύω, που ίσως άνα έρεθίζεται και άφορμωθεί και καλλιεργεί όδονα και ο ύ τ ο ε ι ν α ι ο σ α ι σ ο α που θέλω τώρα να σο παραστήσω.

Σκίτσo της δ. Άπρ. Σπριφου.

ΔΙΑΒΑΖΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΡΙΒΑΡΟΛ

Ο ΜΑΛΛΑΡΜΕ ΣΤΑ 1940

ΤΟΥ ΕΝΤΜΟΝ ΖΑΛΟΥ

ΤΟΥ ΖΑΝ ΚΑΣΣΟΥ

Έχω μπροστά μου, στο γραφείο μου, μια ιστορία θιβλία. Τα κοιτάζω με σεβασμό. Έδω κι' όχτώ μήνες, παρά τη σοβαρότητα των γεγονότων, οι συγγραφείς εξακολουθούν να γράφουν και οι εκδότες να τυπώνουν. Πρέπει στην αρχή να συγχωρούμε και τις δυο αυτές κατηγορίες: είναι η εμπιστοσύνη στη ζωή που κάνει τη ζωή, η ενέργεια που καταστρέφει τ' απλωμένα γύρω μας παντού συνθήματα του θανάτου.

Ωστόσο, πρέπει να δηλολογήσουμε πως ανώμαλα στα θιβλία αυτά, πολλά είναι αδιάβαστα πιά. Η περίοδος 1918-1938 δημιούργησε αμέτρητες μόδες: ποτέ ίσως δε θα ξαναπαρουσιαστούν τόσα έργα, που να μην αναφέρονται σε τίποτε το ζωτικό, παρά μόνο σ' ένα εφήμερο ρεύμα που κάνει έντυπωση σε μερικούς νεκρούς. Δε μπορεί να πει κανείς πως η περίοδος αυτή στο σύνολό της δεν ήταν πλούσια και γόνιμη, όπως όλες οι προηγούμενες της. Άλλα λίγες άφησαν τόσα θνησιγενή θιβλία. Είναι αλήθεια πως αν επιχειρήσει να διαβάσει κανείς την κατώτερη ρομαντική παραγωγή ή τους δευτερώτερους συγγραφείς της Δεύτερης Αυτοκρατορίας, θ' αναγκαστεί να διαπιστώσει πως τόσο άνθρωποι εργάστηκαν για να μην αφήσουν πίσω τους τίποτε άλλο, από σελίδες σπουδαίου φαινομένου, πώς δεν υπάρχει τίποτε γραμμένο. Διαβάσει ένα κεφάλαιο, δυο κεφάλαια και έχεις την έντυπωση πως γυρίζεις φύλλα από άσπρο χαρτί.

Δε θα ξαναγυρίσουμε πιά σε πολλά από τα θιβλία αυτά. Εκλείσαν τη ζωή τους προτού την τελειώσουν: το άλλο σημαίνει πως ορισμένοι από τους συγγραφείς των δέκα ετών νουτρίνι σε μια γενικότερη θεωρία της ζωής.

Είκοσι χρόνια τώρα, έχουμε κάμει τους ποικιλότερους πειραματισμούς, από τους οποίους πολλοί μας θνήκων σε καλό. Άλλα έχουμε συμμεριστεί μαζί με ολόκληρη τη χώρα ένα ελαφρό μεθύσι, μια νάρκωση από την οποία μόλις ξυπνούμε γεμάτοι αγωνία. Δεν πρέπει να αποκλείσουμε πως τα γεγονότα των τελευταίων ημερών είναι ανεξάρτητα από αυτήν ή την άλλη πνευματική έκδηλωση. Μέσα σε μια εποχή, όλα σχετίζονται αναμεταξύ τους, όλα αλληλοσυμπληρώνονται, όπως σ' έναν οριστικό πίνακα ή σε μια όραση τραγωδίας. Ο πόλεμος του 1918, παρά τη φαινομενική τελική επιτυχία του, έποσε να μας επιβάλει μίαν αυστηρότερη αντίληψη του κόσμου, μια βασική αίσθηση των καθηκόντων και των ευθυνών μας. Αφήσαμε βλ. μας να τυφλωθούμε. Δεν είναι για να δημιουργηθούν αντεγκλήσεις ούτε για να δηριουργηθούν περασμένα, αλλά για να ξαναρχίσουμε ν' αποχτούμε μια έννοια σωστή του τι μας μένει να κάμουμε. Έχουμε ύποπτοι καταστρεπτικές επιρροές: θα είναι φρόνιμο να τις απορνηθούμε και να επιστρέψουμε σε αντίληψη λιγότερο παράξενες και λιγότερο άνοφλες, να θυμηθούμε πως η φιλολογία μας εργάστηκε πάντα για να ξεπλώσει ιδέες νεκρικές, να δώσει στον άνθρωπο έναν κώδικα σκέψης και ήθων και όχι να κεντρίσει ατομικούς εξωφρενισμούς.

Εδιάθξα εδώ και λίγες μέρες το θαυμάσιο λόγο του Ριβαρόλ για την οικουμενικότητα της γαλλικής γλώσσας: τον εδιάθξα με θαυμασμό, αλλά και με θλίψη. Με τέτοιους δρους, λοιπόν, μπορούσε ένας συγγραφέας της γάλλας μας να μιλάει για τη γλώσσα μας και την οικουμενικότητά της στις παραμονές του 1789! Άλλα τότε αμέτρητες εθνικότητες, έλο και πιο ανυπόφορες, έλο και πιο επιθετικές, δεν αντιμετώπιζαν στην επιδράσή μας, υποστηρίζοντας πως έχουν συνάμα έναν πολιτισμό προσιτικό. Βλέπει κανείς από το ίδιο το λεχτικό του Ριβαρόλ, τι έχουμε χάσει από τότε. Λοιπόν, αυτό πρέπει να ξανακερδίσουμε.

Η Γαλλία είναι από όχτώ αιώνες έστια διανοητικής και πνευματικής παθίας, τέτοιας που δεν έγνωρισε δμια της ε' κόσμος από την παρακμή της Ελλάδας. Να τί, δε μὴν το ξεχνάμε. Οπερασίζου σήμερα οι μεγάλοι έντυσοι άρχηγοί μας και ο στρατός μας ο άδιορθώμαστος για την τόλμη και την αφοθυσία του. Ποτέ δεν έχουμε διατρέξει έναν παρόμοιο κίνδυνο εδώ και χιλιά χρόνια: ποτέ δεν εφτάσαμε σ' ένα τέτοιο σημείο συνείσθησης του τι αντιπροσωπεύουμε. Μία εφημερίδα δημοσίευσε αυτές τις μέρες την ακόλουθη φράση του Φρειδερίκου Νίτσι: «Ο,τι έγνωρισε η Εύρώπη σε ευγένεια — εδγένεια εδασθησίας, γούστου, ήθων, ευγένεια στην άνωτερη έννοια του δρου — έλο αυτό είναι έργο και δημιουργία της Γαλλίας».

Θά μπορούσαμε να θρούμε και στους δικούς μας συγγραφείς ανάλογες μαρτυρίες. Προηγήσαμε όμως να το δανειστούμε αυτό από κάποιον που δε γελάστηκε ποτέ ως προς την έννοια του πολιτισμού μας και που τον έθεσε ψηλότερα από κάθε τι, από έναν ξένο, από ένα Γερμανό.

Περνούμε ώρες βαρείες και τραγικές. Ξέρουμε τι θα στοιχίσει σε δάκρυα και σε πένθος αυτή η πεισματάρικη αντίστασή μας. Περιμένουμε τα γεγονότα με θέρρος, με σταθερότητα, χωρίς να χρησιμοποιούμε λόγια κούφια και εύκολα, με τα όποια μας ετύφλωσαν εξακολουθητικά κάμποσους μήνες, σά να είταν ο σύγχρονος πόλεμος μία σύγκρουση με φράσεις και με παλιούς όρισμούς. Πρέπει να νικήσουμε, γιατί δε μπορούμε να χαθούμε: δεν έχει κανείς να θέσει τίποτε σ' αυτό. Πρέπει να νικήσουμε, γιατί ένας κόσμος χωρίς τη Γαλλία, δε θα ήταν πιά κόσμος, μά ένα τρομερό γάος. Να τι αίσθάνονται όλα τα πολιτισμένα έθνη — είναι αλήθεια πως έχουν λιγοστά — πολύ και πως αν κοιτάξει κανείς την ύψηλο του 1910 και την ύψηλο του 1938, θα τρομάξει μπρός στην όπισθοχώρηση του πολιτισμού. Αυτή την όπισθοχώρηση μόνο εμείς μπορούμε να τη σταματήσουμε. Αυτό είναι που τ' καταλαβαίνει κάλλιστα αυτή τη ώρα και η 'Αμερική' τέτοια έννοια περικλείει το φλογερό μήνυμά της.

Μά δταν θα έχουμε κερδίσει τον άγωνα δε θα είναι πιά καιρός να εγκαταλείψουμε τον έαυτο μας, όπως έγινε το 1918. Η Γαλλία είχε πάντα την ευτυχία να διαθέτει φωτισμένους έανοούμενους, ειδουκούμενους ήθικολόγους, ακόμα και προφήτες (δρα Μισαλέ), αλλά δεν έχει πάντα την ευθυπνάδα να τους άκούει, γιατί μεταξύ των συνετών οδηγών και της μάζας κινούνται νεφέλες από πνεύματα άσφαφτερα και παρξένα που θαρρίνουν τον άέρα, ταράσσουν το φρόνιμα και απλώνουν παντού τις φωτεινές των φούσκες.

Ο πόλεμος αυτός πρέπει να γίνει για μας το σημαντικότερο διδάγμα κι' από κάθε πλευρά. Αιτές τις αποφάσεις, τις παρμένες την ώρα του μεγαλύτερου κινδύνου, πρέπει να έχουμε τη δύναμη την ψυχική δταν ο κίνδυνος θα έχει παραμεριστεί και να μην ξεχάσουμε κανένα απ' τα προσκόμματα μας. Τον πόλεμο του 1918 τον έπακολούθησε μια περίοδος πιαγματικής άμνησίας. Στον πόλεμο του 1940 πρέπει να κρυτευθούμε από μια έξαψη, αν π'τρέπεται να πώ, ένθυμητική. Εκεί θρίσκειτα η σωτηρία του μέλλοντος: γιατί άφου νικήσουμε, άς μην ξεχνούμε πως δε θα έχομε πεί την τελευταία λέξη. Θά χρειαστεί να ξανακάνουμε τη Γαλλία, μία Γαλλία που δε θα κινδυνεύει να βρει μπροστά της τ'ά εμπόδια που αντιμετώπιζει αυτή τη στιγμή με λιπέροχη γενναιότητα.

ΕΝΤΜΟΝ ΖΑΛΟΥ
της Γαλλικής 'Ακαδημίας

«Ένας άνθρωπος, συνηθισμένος στο δνειρο, έρχεται δώ να μιλήσει για έναν άλλον, που είναι πεθαμένος». Με αυτά τα λόγια ο Στέφανος Μαλλαρμέ άρχισε τις διαλέξεις για το νεκρό φίλο του Βιλλιέ ντε λ' 'Ιλ 'Αντάμ, και άναφέρνον πως τις άπάγγελνε δρθός. Μας άρέσει να καρφώσουμε το Μαλλαρμέ σ' αυτή τη στάση, που κρύβει μίαν έννοια πλουσιότερη και βαθύτερη απ' τις άλλες, τις άπειρα έξάλλου συγκλητικές και ανθρώπινες, του άεξάστου δμιλιτη κάθε Τρίτη στην όδο Ρώμης, ή του δνειροπόλου της Εραλθεν μες στο μικρό του καίκι.

Ένας άνθρωπος συνηθισμένος στο δνειρο: Σχετικά με τις συνθήκες του, με την έμπειρία, το χαρακτήρα, τις περιπτώσεις και τη δύναμή του, τα νεανικά του γραμματα, πρό πάντων δταν άπευθύνονται από το Τουρνό στον Καζαίς, άρχίζουν να μας παρουσιάζουν έκπληχτες, άπόψεις και δε μί' ούδν άδικά άπο τότε γ'ά μία κούχτα του Τουρνόν ή, άκριθέστερα, για ώχτες του Τουρνόν. Όμοια με τους τρισυκούς μεταφυσικούς, ο Μαλλαρμέ έκαμε τη γνωριμία του άπουλου και του κενού και άναγκάστηκε να εξισώσει τη συνείδησή του με αυτά. Η κατάπληξη του και η φρίκη του μπροστά στην άβυσσο του δημιουργημένου κόσμου δένονταν δλοένα με κάθε χτύπημα που δινόταν απ' το θάνατο σε δρους από τους ανθρώπους, τους πρληκτες, τους βασιλιάδες και τους ποιητές που φαινονταν ίκανοί να έκπληρώσουν, με τη σειρά τους, τη δημιουργική πράξη, την άπουλη πράξη. Κι' οίτοι ακόμα ξαναγύρισαν στο γάος, ο Βιλλιέ, οί Πόε, οί Βερλαίν, οί Γκωπε, κι' ο άδερφός τους στην ποίηση και στη βέληση, όμοια με πρόσωπο φανταστικό, γεννημένο από το στοχασμό, στοχασμός ο ίδιος στο έσωτερικό του στοχασμού, σκία έτοιμόδοθητη ενός άδειου δματιού. Δεν είναι χωρίς λόγο βαθύτερο που ο Μαλλαρμέ, όποτε παρουσιάζεται στο κοινό, όποτε πάει να μιλήσει στους άλλους ανθρώπους, τους μιλάει για έναν πεθαμένο. Όλο του το έργο είναι διάστιχο από αυτούς τους νεκρούς, όμολογεί θαρραλέα, έπειτ' από μία προσπάθεια τιτανική, την άδυναμία να νικήσει το κενό. Άρνείται την έπικουρία κάθε παραίσθησης, θρησκευτικής πίστες ή μαγείας. Άναγνωρίζει τα όρια της δνάμης του ανθρώπου.

Και έστ, καθορίζει τη σωστή δύναμη της ποίησης. Αυτή δεν εξασφαλίζει στα πράγματα παρά μίαν ύπαρξη όνομαστική και στους ποιητές μία δόξα ανθρώπινη και γήινη. Αυτό όμως είναι άρκετό. Είναι πολύ. Υπάρχει ε-

δω κάποιο χρέος προς έκπληρωση, ένα χρέος ίκανοποιητικής ευγένειας που επιτρέπει στον ποιητή να διακηρυχτεί έθουμαστος, άκέριος και μοναχικός.

Αυτή η στωικότητα φωτίζει την ήρημη, τη μετρίοπαθη και όπεροχη σταδιοδρομία του Μαλλαρμέ. Το έργο του, το ώραιότερο ίσως, το διαυγέστερο πάντως που έχει παραγάγει ποτέ φιλολογία, ως φιλολογία που γνωρίζει και στοχάζεται τον έαυτο της, άποτελείται από ύποδειγματικά άπομεινάρια μίας καταστροφής, έτιος ναυαγίου. Είναι μία διαμαρτυρία γ' αυτή την καταστροφή, ο μόνος δρόμος σωτηρίας μέσα σ' αυτό το ναυάγιο.

Οί ποιητές πεθάνουν. Ο κόσμος είναι χάος. Μά η ποίηση συγκεντρώνει την άκτινοβολία αυτού του κόσμου, έστο κι' αν τον άρνείται. Κι' αυτή η άκτινοβολία διασώζεται με το δ των ανθρώπων και τη μεταδίνον ανάμεσα τους σε μίαν άτέλειωτη γιορτή.

Αν εφτάσαμε στο σημείο να έχουμε σήμερα για το Μαλλαρμέ μία τόσο ψηλήν ιδέα, ιδέα ύψηλότερη από κείνη που είχαμε ως τώρα για τη άκριθή του μνήμη, αυτό το χρωστόμε, χωρίς άλλο, στο ώραίο θιβλίο της κ. Ντουλέ «Το ποιητικό έργο του Στεφάνου Μαλλαρμέ», που έρχεται να συμπληρώσει τόσες πολυτιμες έρμηνείες, σαν του Τιμπωτέ, τις έπινοητικές και διειδυτικές έργασίες του Καμιλ Σουλά, την προσέγγιση που έπιχειρήσε ο Ρολλάν ντε Ρενεβίλ μεταξύ των ποιητών και των μουσικηπαθών της νύχτας, κάποιους έπαινιγμούς του Ντενί Σωρά για την έμπνευση όρισμένων ποιητών σε σχέση με τις καθαραιστικές άρχές, τις άναμνήσεις των φίλων και των μαθητών, του Ρενιέ, του Ντουζαρντέ, του Βαλερύ, και, μόλις τελευταία, τη έρημοποίηση — δεμένη με τη λεπτή κλωστή των ευλαδών σχολίων — των έπιστολών της συλλογής του δόκτορος Μοντόρ. (Το πρόσφατο πάλι θιβλίο για τη Φιλία Βερλαίν και Μαλλαρμέ, είναι ένα από τα γοητευτικότερα που μπορούν να προσφερθούν στους φιλότεχνους για τους όποιους οί μεγάλες σκιές είναι πάντα ζωντανές).

Βέβαια, το έργο της κ. Νουλέ άντικρούει, με έναν τόνο κάπως άπότομο — και όριστικό, μερικές θέσεις κάποιων από τους προηγούμενους σχολιαστές. Δεν έξαντλεί όμως, κατά τη γνώμη μου, την ισχύ της όποδολής: ένα ποιητικό έργο έχει τόσες διαστάσεις! Η άκτινοβολία του είναι τόσο άπλωμένη και τόσο διαφορετική! Άλλα, χωρίς να φτάσουμε σε διχογνωμίες, που μπορούσαν σχετικά να προκληθούν, άς περιρριστούμε να ύποδειξουμε την όλτετα καινούργια άξία της κ. Νουλέ: έγκειται στο ότι μας άποκάλυψε τη σημασία των άνωτερων αυτών κομματιών: «Η πένθυμη πρόποση», το «Ρrose pour les Esseintes» και προπάντων το θαυμάσιο έκείνο: «Zuand l' ombre menaca de la fatale loi» (που έφερε άρκετά τον τόσο χαρακτηριστικό τίτλο «'Απόψε»), με το τετραστικό του: «Luxe, ο saie d' ébene...», που συνεχίζει το μακρος και την άσπηση των πιο λυπηρών ευτισέσεων του Πόε. Η κ. Νουλέ μας δίνει μία τελειωτική μετάφραση των κομματιών αυτών και μας δείχνει πως κάτω από την πλήρη μορφή, την αναλυτική, θα τολμούσαμε να ποδμε την εύληπτη και συλλογιστική πλάτ στα μουσικά που περικλείει η γλώσσα του Μαλλαρμέ, ο ποιητής άποκάλυψε τη δισασκαλία του, όρουοίασε τον καρπό της πείρας του από το θάνατο και το κενό, τους άγώνες του με τον άγγελο και, τελικά, τελικά: την άποδοχή του, την ύπεροχή του και τη νίκη του.

Προπαντός άνακαλύπτουμε καθαρότερα από κάθε άλλη φορά πως το έργο του Μαλλαρμέ, δεν είναι — όπως μπορούσε να μας κάμει να πιστέψουμε μία έρμηνεία κοινή και έμμημένη — μία άπόδραση, μία διαφυγή προς την παραίσθηση, το παιγνίδι ή το δνειρο. Το «Όνειρο», ειδικά όταν ο Μαλλαρμέ στολίζει αυτή τη λέξη με κεφαλαίο, στύθηκε για το φλογερό τουτό πνεύμα μία πραγματική και περήφανη έμπειρία διαδωμένη και που δεν έχει καμμία σχέση με τον εύκολο αισθητισμό, όπου καταλήγουν πολλοί άχνα οί μόδες του αιώνα μας. Χωρίς άλλο, από την ποίησή του γεννήθηκαν ένας διάκωσμος και ένα λεξιλόγιο. Άλλα η ανθρώπινη πραγματικότητα που περικλείεται μέσα σ' αυτήν έπικυρώνεται και θαθαίνει από μέρα σε μέρα, έτσι που μπορεί να σχετιστεί χωρίς ελαφρότητα ακόμα και με τους τραγικούς αυτούς καρπούς, έφόσον παραμένει ένας από τους θησαυρούς του πολιτισμού μας. Στο ποδσωπο του Στεφάνου Μαλλαρμέ, η ένδοξη πάλη του πνεύματος μας έδωσε μία ύπαρξη που άκτινοβολεί από νιοπηλή σοφία και άγνια κάλωσύνη, μία μοναδική μορφή της ανθρώπινης έκφρασης.

OLGA ZOLNOBA: «Γυνώ». (Άπό την έκθεση της Βουλγαρικής Τέχνης στη «Στέγη Προμμάτων και Τεχνών»)